

Det rettslige grunnlag for landssvikoppgjøret

Av overrettssakfører Finn Thrana

(Red.) Det har vært avholdt et symposium i regi av Bergen Universitet og det tyske Goetheinstituttet. Det var en internasjonal fagkonferanse som gjennom flere innlegg belyste etterkrigsoppgjør i en rekke land. Vi skal senere bringe referat fra begivenheten.

INO ble anmodet om å bidra og møtte med Finn Thrana og Per O. Storlid som foredragsholdere. Thranas innlegg er en samlet, grundig gjennomgang av det rettslige grunnlag for oppgjøret i Norge. Vi har tatt foredraget inn uavkortet. La de unge få lese det.

DEL 1

Riksretten, hvor dommerne er medlemmer av Høyesterett og Stortingets avdeling Lagtinget, har noen ganger siden 1814 behandlet saker hvor grunnlaget var av politisk art. De ordinære domstoler har meget sjelden behandlet slike saker. Den mest kjente er saken mot Marcus Thrane i 1850 årene der han ble dømt for politisk oppvigleri. I ettertid regnes denne saken som en av de minst ærerike i norsk rettshistorie.

Selv om det fra politikere og delvis jurister har vært hevdet at de rettssaker som gikk inn under det såkalte landssvikoppgjør etter krigens slutt i 1945 ikke var av politisk karakter er det neppe noen som idag vil hevde en slik oppfatning. Det er jo ganske på det rene at det var politiske handlinger og meninger som dannet grunnlaget for dommene og som ble kjent straffbare.

Da krigen i 1944-45 syntes å gå mot sin slutt og da med alliert seier, satte flere politikere og jurister seg i sving for å forberede et oppgjør mot dem som befant seg på «den annen side», først og fremst Vidkun Quisling, hans regjering og medlemmer av hans parti, Nasjonal Samling. Et ønske var det også å ramme dem som hadde handlet med den tyske okkupasjonsmakt, de såkalte profitorer. Hvilke politikere og jurister det var som deltok i denne forberedelse av det som fikk betegnelsen Landssvikoppgjøret er fremdeles stort sett en hemmelighet, bare noen få navn er kjent. Forarbeidene til den lovgivende virksomhet som fant sted er heller ikke offentliggjort. Dommerne under oppgjøret, muligens med unntak av dommerne i Høyesterett, måtte således greie seg uten denne viktige kilde ved tolkningen av det lovverk som

ble vedtatt av Nygaardsvolds regjering i London, så vidt vi vet etter nært samarbeide med Hjemmefrontens ledelse her hjemme i Norge. De som skulle dømme, dommere og domsmenn, hadde bare lagmann Erik Solems bok «Landssvik-anordningen» og rettningslinjer (pålegg) fra riksadvokat Sven Arntzen å holde seg til. Siden både lagmannen og riksadvokaten etter opplysninger som er lekket ut var meget fremtredende deltakere under forberedelsen av anordningene som ble gitt, sier det seg selv at objektiv informasjon og rettningslinjer ikke tilfjøl dem som dommere skulle være.

En tilsynelatende uoverkommelig vanskelighet for dem som skulle forberede oppgjøret var at vi Norge ikke hadde noen egnet straffebestemmelse som kunne brukes, iallfall når målet syntes å være å kriminalisere og få dømt flest mulig, særlig dem som hadde vært medlemmer av Nasjonal Samling. Heit nye selvstendige straffebestemmelser kunne ikke bli gitt siden Grunnlovens § 97 bestemmer at «Ingen Lov må gis tilbakevirkende Kraft». Ny lovgiving måtte følgelig bygges på en gjeldende straffelovsbestemmelse. De bestemmelser i den alminnelige straffelov av 1902 som konsipistene fant det naturlig å knytte den nye planlagte lovgivning til var § 98 om angrep på rikets statsforfatning. Den første lovbestemmelse setter straff for den som under krig hvor Norge deltar, eller med sådan krig for øye yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norges eller noen med Norge forbundens stats strids-evne. Den annen lovbestemmelse, § 98, setter straff for den som søker eller medvirker til at rikets statsforfatning ved ulovlige midler forandres.

Her måtte det regnes med

meget vanskelige bevis-spørsmål! § 86 tar jo bare sikte på bistand til fienden under krigshandlinger samt spionvirksomhet og lignende. § 98 gjelder for ulovlige forsøk på å endre rikets statsforfatning. Det syntes umulig å få straffedømt særlig mange NS medlemmer etter disse gjeldende lovbestemmelser. Særlig vanskelig ville det være fordi straffelovens § 40 for de bestemmelser jeg har nevnt, setter som betingelse for å domfelle at vedkommende har handlet med forsett.

Det var utvilsomt en meget vanskelig oppgave de jurister som skulle forberede etterkrigsoppgjøret gikk til. Det er neppe for meget sagt at straffelysten måtte komme i konflikt med hevdvunnen rettsoppfatning slik denne hadde fått uttrykk i Grunnlov og straffelovgivning. Det var nok for å skjule hensikten med den nye lovgivning at lagmann Solem, den mest sentrale mann som lovmaker og dommer, i sin nevnte bok skrev (s.45): «Anordningen har søkt ved sin straffebestemmelse å skape et mildere og mer elastisk alternativ til de strengere bestemmelser i straffelovens kapittel 8 og 9 krigsartiklene i den militære straffelov». §§ i straffeloven 86 og 98 går inn under de nevnte kapitler. Lagmannens anførsel må leses på bakgrunn av at teori og rettspraksis tidligere hadde godtatt at straffebestemmelser ble gitt tilbakevirkende kraft hvis de forskrev en mildere straff en i tidligere lov.

Den nye lovgivningen ble gjennomført i form av såkalte provisoriske anordninger. Det ble i alt gitt 5 slike anordninger som skulle danne grunnlaget for det kommende oppgjør. Det vil føre for langt å gå nærmere inn på innholdet i alle disse anordninger. Jeg inn-

(Forts. side 8)

Historien i et annet lys

Hans Gervik: "Refleksjoner etter 50 år".

Trans Forlag 1994

Av oberstløytnant, cand.philol. Anton Olstad

Femtiårsjubileet for frigjøringen 8. mai 1995 forberedes med storslåtte arrangementer. For den gruppen eldre som ble kalt landssvikere skal vonde hendelser igjen rippes opp i. Andre vil gjenoppleve gleden.

Frontkjemperen Hans Gervik har i en lang, til dels for lang, historisk fremstilling som han kaller «Refleksjoner», tegnet opp bakgrunn og sammenheng. Han sier at bokens ensidighet er tilsiktet og at frontkjemperne hverken angrer eller trenger rehabilitering og slår fast at seierherren skriver historien, rettferdig eller ikke. Peker på at så viktige historiske hendelser må bli belyst fra begge sider. Ikke bare glorifisering av seierherrens bedrifter. Gir en grundig fremstilling.

Boken er delt i hovedavsnitt, der hver enkelt side er et eget, avsluttet kapittel som man finner igjen i innholdsfortegnelsen. Han starter forhistorien til den annen verdenskrig i avslutningen av den første. Selv om Hitler straks innførte et totalitært styre, hadde han storparten av folket med seg i kampen mot motpolen, kommunistene. Først i 1923 trakk Tranmæl AP ut av Moskvas Komintern. Røde flagg, hammer, sigd og knyttnevehilsen ble ivrig brukt også i Norge. Men noen viktig makt fikk ikke kommunistene i Norge før mot slutten av krigen og den første tiden etterpå. Men imponerende dyktige troende marxister har greid å plassere seg i nøkkelposisjoner i dagens samfunn. Det preger på mange måter norsk politikk og norsk livssyn. Etter kuppet i Tsjekkoslovakia i 1948 mente mange at kommunister var klare til å overta også her.

Et hovedpoeng er å forklare tysk fremgang under Hitler. Hverken autostradabyggingen eller Folkevognfabrikken var direkte krigsforberedelser, selv om begge deler senere fikk militær betydning. Da Tysk-

land innførte verneplikt i 1935 og begynte gjenopprustningen, ble den franske førstegangstjeneste forlenget til to år. Sovjet hadde lagt stor vekt på opprustning og oppbygging av forsvaret i hele mellomkrigstiden.

Borgerkrigen i Spania, skrevet Gervik, begynte som motiltak mot det kaos den venstre-radikale regjering skapte. At Franco ikke kom til Spania fra Marokko før 6. august 1936, viser at det var de røde og anarkistene som startet borgerkrigen. Den kom som følge av de venstre-radikales forsøk på fullstendig maktovertagelse etter beste moskvaoppskrift. I norsk fremstilling demokratiets seier over fascistene.

Gervik gir et bilde av de oppmarsjerte røde styrker ved den tysk/sovjetiske demarkasjonslinjen som klare til et angrep på Vest-Europa da tyske styrker angrep i juni 1941. Russerne lå, i motsetning til franskmennene i Maginotlinjen, ikke i forsvarsstillinger. Noe av forklaringen på de store tapstall i begynnelsen; ikke alle er uenige i det synspunktet.

Gervik fremstiller Anschluss som uttrykk også for østerikerens ønske. Ser man bort fra Gestapos umiddelbare aksjoner, har han kanskje under historiens synsvinkel rett. Når han kaller mellomkrigstidens Tsjekkoslovakia med tre millioner sudetyskere kunstig oppstyrtet, har historien selv vist at tsjekkere og slovakere foretrakk hver sin stat.

Det var den polske korridoren som ble hovedårsaken til krigen.

At hverken Storbritannia eller Frankrike, tross støttepakt, var interessert i å forsvare Tsjekkoslovakia, kom grelt til syne ved Münchenmøtet i september 1938. At de tross krigserklæringene til Tyskland tre dager etter den tyske innmarsjen i Polen militært var ute av stand til å yde militær hjelp, er blitt bestridt av enkelte. Hva hadde hendt hvis de franske armeer hadde frigjørt seg fra Maginotlinjen og rykk-

(Forts. side 9)

Hva vi føler etter femti år

Alle har vi vært aldeles rasende, fortvilede, aggressive inntil det komiske. Etterpå er vi litt flau. - OK, sier vi, vi var urettferdig behandlet, vi ble overfalt, men motparten hadde vel sine grunner. - Blir du kun god, blir allting godt, sier vi til oss selv og går videre.

Jeg tror Folk og Land og det tapre lille Historisk Forlag og arkivet bakom skal bli en uhyrlig viktig kilde når kommende generasjoner skal lage historiebøker om okkupasjonstiden. Hva følte menneskene den

gang? Det er historikernes vanskeligste oppgave å svare på.

Det er klart at vi ivrige, overivrige, jøssinger føler oss litt flau 50 år etterpå. Det utroligste har jo skjedd: Vi må bare motsrebende innrømme at Hitler hadde rett i det vesentligste, nemlig at Stalin var en svøpe mot sitt eget folk og menneskeheten, at den røde arme stod klar til angrep mot «det dekadente kapitalistiske

Av lærer em. i historie og russisk Arne Roll

Europa» og resten av verden med sigd og hammer over DEN HELE GLOBUS! som stats- emblem. Hitler hadde jo rett i det at der hvor den røde arme fikk fotfeste, ville ikke gresset gro, at dersom vi ikke samlet oss i tide i Vest-Europa, hadde du voldtektshorder over deg med russiske tanks 20 minutter fra Hamburg. Hitler fikk jo rett i alt dette. Stalin ryddet bestialsk ut 40 til 60 millioner

av sine egne borgere. Hitler greide å ta livet av 4 til 6 millioner jøder. En skjendsel ja, men blåbær mot Stalins drapsmaskin i 20 år.

Og vi jøssinger var totalt blinde og hjalp Stalin til å komme så langt innover Europa som vi bare greide, og håpet på statsdrift og sosialisme og marxisme som menneskehetens fremtid. Er det å undres over at vi tidligere jøs-

singer føler oss litt beklemt nå, når arkivene åpnes og sannheten kommer for dagen?

Dere var ikke så naive, dere som ofret en fot, en arm, siste blodstråle i kamp mot Stalin-uhytet i Karelen og rundt Leningrad. Men dere er egentlig også litt flau. «Fanken også», vil dere si: «Vi ville ofre våre unge liv for Ola Nordmann, for Norge, for etterslekten. Var Ola Nordmann verd ofrene våre? Var etterslekten forståelsesfull? - Nei de kalte oss frontkjempere landsforrædere fordi vi hadde slåss mot uhyret Stalin. Vi er flau over å ha ofret alt for slike som Ola Nordmann.» Slik tenker dere vel?

Kanskje tenker dere også: «Var det egentlig blitt så bra her i verden om Hitlers og den japanske keiserens armeer hadde vunnet verdensmakten? Man tar først alle jødene. Så tar man ... Og så tar man ...»

Hva tenker russerne? De er som vanlig verdenshistoriens mest fortvilede folk, narret i nærmere 80 år av en kommunismafia, som 6 km nord om meg (i Spania) nå bygger seg rene slott for penger de i Bresjnevtiden og under Jeltsin puttet inn i Sveitsiske banker.

Hvert år siden 1989 har jeg tatt sommeropphold i Sovjet/Russland. Bare siste sommer kom jeg meg ingen steder. Du, leser, og jeg er blitt gamle. Våre koner trenger vår pleie. Den protestantiske arbeidsmoral - ukjent begrep i Russland - og omsorgen for familie og fedreland sitter roffestet i oss aktivister 1940 -45, både dere «nasister» og vi «stalinister» og «jøssinger». Vi var bra folk begge parter. Altså, jeg prøver å sette meg inn i forholdene i Russland. Hva føler de der etter avsløringene?

Bak-Ural. Kurtamysj, en by på 20.000 innbyggere uten ei skikkelig gate, omtrent uisolerte fireetasjers falleferdige mursteinshus uten en ovn i en eneste leilighet. Bare sentralvarme fra en stasjon utenfor byen som de siste år ikke har hatt brensel til fyring. Oljen går til Vest-Europa. Bestikklser på topp-planet gjør alt dette mulig. De øvrige hus er rundtømmer laftet opp uten isolasjon som vi gjorde det på 1700-tallet. Ovn ja: Digre peiser som familien kan sove oppå eller oppunder i 30 graders Sibirfrost. Kyne melker ikke om vinteren. Uisolerte barakkefjøs på kollektiv og statsbruk, det jeg har kunnet se. Skolegang? En vennefamilie av meg i landsbyen Tselinnoje, en times humpete tur med en kon-demnert buss ut på steppene (Forts. side 10)

UTE OG HJEMME

Av Varg I. Veum

Allan Boesak - Sør-Afrikansk kirkeleder.

Vår avis er stolt over å fastslå at den var tidligere ute med anklager mot Allan Boesak enn Tanten i Akersgaten. Folk og Land kunne i nummer 9/94 meddele sine lesere at hr. Boesak var anklaget for å ha underslått 1,8 mill. SEK. Vi stilte i den forbindelse spørsmål om hvor meget av norsk bistand til kirkelederens virksomhet som var underslått. Vi fikk ikke før 22.12., beskjed om størrelsen av underslagene.

Aftenposten kunne 22.12. meddele om underslag av penger gitt fra alle nordiske land til organisasjonen Foundation for Peace and Justice, FPJ. En norsk hjelpeorganisasjon, Folkekirkens Nødhjelp, har innlevert anmeldelse på Boesak for underslag av midler. Foreløpig antas at hr. Boesak og hans medarbeidere har underslått 3 mill. NOK i tillegg til et ukjent antall danske og svenske kroner.

Vi kan meddele at Boesak nå er Sør-Afrikas FN-ambassadør i Geneve.

Vi minner om at Helga Hernes mens hun i -92 var statssekretær i UD avviste at Boesak og FPJ var mistenkte for underslag selv om UD i april samme år stoppet hjelpen til organisasjonen. UD har gode samarbeidspartnere.

Organisert kriminalitet finansierer krigen i Bosnia

Polititiinspektør Gunnar Larsen kunne umiddelbart før jul fortelle at organisert kriminalitet i Norge og andre land finansierer krigen i Bosnia.

Vi spør om dette er prisen Norge må betale for å gi asyl til flyktninger fra tidligere Jugoslavia? Burde Norge sende disse hjem igjen?

Vår oppfatning er at alle ikke-nordmenn og deres etterkommere som ikke kan leve etter norske lover bør sendes hjem til det land de opprinnelig kom fra. Norge har tilstrekkelig med forbrytere av norsk opprinnelse, vi behøver ikke importere kriminelle!

Grunnlovens § 97.

Ovennevnte paragraf har fått en del omtale i det siste. Høyesterett har fastslått at paragrafen er hellig. Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft. Vi NS-folk husker den tid da Høyesterett ikke ville erkjenne at paragrafen var hellig. Men dette var den tiden ærlige og redelige jurister har omtalt som den tid landet ble styrt av urett.

En politisk rådgiver i et av våre departementer har visstnok forlest seg på Landssvikoppgjørets rettsulære. Denne rådgiver tolket nemlig § 97 som følger; «skal helst ikke gis tilbakevirkende kraft.» Heldigvis har nå Høyesterett korrigert denne rådgiver og hennes opphavsmann (Lagmann Solem?).

Vi takker Høyesterett for denne korreksjonen og håper samme rett snart finner det opportunt å fastslå at Landssvikoppgjøret var galt, spesielt med § 97 i minnet.

Venner, ennå er det håp for rettsstaten Norge!

Molandsaken - K/S Airbus A320

Etter enkelte oppslag i avisene de siste dagene har en tydelig fått bevisst at ovennevnte sak er ømtålig for DnA. Mange talsmenn og -kvinner har vært i media og bekreftet og avkreftet uttalelser av ulik type. Vi forundrer oss over at ingen i partiet har ryggrad nok til å ta ansvar og stå frem med sannheten. Hvorfor skal en på død og liv beskytte en person som burde ha visst hva en selvangivelse skal vise. Høyesterettsadvokat Bugge Fougner anser saken så stor at hun ber om utsettelse med tilsvær til Oslo Ligningskontor. Videre håper advokaten at en i denne saken kan skille mellom politikk og jus.

Ingen NS-folk som var under etterforskning for nesten 50 år siden fikk den hjelp Moland får. Ingen jurister talte for å skille politikk og jus. Ingen jurister, uten NS-juristene, ba om utsettelse av svarfrister. Ingen mistenkte fikk den omtensomme behandling Moland nå får.

Vi tror ikke at rettsstaten er tjent med en skatteundragelse av denne type, og slett ikke at det er av det gode for vanlige folks skattemoral og oppfatning av politikeres skattelyst. Signaturen betaler sin skatt og har til nå aldri unnådd en krone fra beskatning. Men så er han ikke medlem av DnA!

Politisk dom i Tyrkia og Norges reaksjon

Ganske nylig ble det i Tyrkia avsagt en dom over åtte kurdiske politikere. Mot alle odds ble disse ikke dømt for landssvik. Under rettssaken var alle norske massemedier opptatt av at rettssaken var fundert på gale premisser og aldri burde vært reist. Godheten selv, hr. Bondevik, forsikret alle nordmenn at han ville kjempe i alle mulige organisasjoner for at de kurdiske politikerne skulle få rett til å ytre seg. Dessuten forsikret politikerpresten det norske folk om at han var fast overbevist om at rettssaken var i strid med folkeretten.

Dessverre var ikke «gutten» villig til å forsikre sine landsmenn om at han ville kjempe for opphevelsen av de forsmadelige og uriktige politiske dommene over hans egne landsmenn i rettsløshetens Norge etter siste krig. Det er vel fremdeles vanskeligere å se bjelken i sitt eget øye enn tornen i sin nestes.

DnA og norsk skole

En gang i tiden hadde Norge en skole som var blant Europas beste. Etter endt examen artium kunne norske artianere studere ved samtlige universiteter og høyskolen i Europa uten opptaksprøver. Den tiden er ute for lenge siden. Nå må norske studenter ta prøver for å bevise at de har et kunnskapsmessig nivå som gjør dem skikket til å studere på utenlandske universiteter og høyskoler.

DnA har ikke innrømmet sin brøde; ødeleggelsen av skole-systemet, men har nå gått inn for å innføre høflighet som et fag i barneskolen. Kokebokforfatteren som er skoleminister, har sagt at høflighet er viktig også for skolebarn i Norge.

Dessuten har den samme minister stilt spørsmål ved utdannelsen av lærerkraftene i norsk skole.

Til dette vil vi meddele våre lesere at en ikke behøver å ha eksamen i et fag for å kunne undervise i dette faget i norsk skole. Undervisningen i fag som matematikk, norsk og historie kan ledes av lærere som har pedagogi som fag og ingen andre kvalifikasjoner i fagene enn det de lærte på ungdomsskolen og videregående skole.

Jo, nå har vi kommet til det sosialistiske fremtidssamfunn hvor alle er like, - ikke bare like flinke, men kanskje like dumme også?

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Kontortider:
Tirsdag og onsdag kl. 11-15.

Telefon: 22 56 10 34.

Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 220,-).

Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spalte/m. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG
ISBN 0802-9652

1995 - FRA ÅR TIL ÅR

Vi har tatt steget inn i et nytt år med de forventninger, bekymringer, håp og tvil som alltid er følgesvenner. Så kikker vi over skulderen og prøver oss på en vurdering av det som ligger bak.

Naturlig nok vil et slikt tilbakeblikk vekke forskjellige følelser hos den enkelte, men noen tildragelser har vel berørt de fleste av oss. To begivenheter har bragt Norge i fokus internasjonalt i 1994. Det første var selvsagt de olympiske vinterlekene. Det eksponerte Norge på en udelt fordelaktig måte over store deler av verden. - I høyeste grad fortjent. Vi åpnet favnen mot verden, vår entusiasme og oppslutning om dette gigantforetaket skapte respekt og beundring i vide kretser.

Det andre bemerkelsesverdige som igjen forårsaket «look to Norway» var EU-debatten og vårt Njet. Dette Nei slo iallfall Europa med undring selv om det var ventet her på berget. Flertallet i det norske folk følte seg ikke modne til å ta del i utviklingen av et nytt Europa. Vi tror det var en sterk undervurdering av vår styrke og de muligheter den gir til påvirkning. Kanskje har en defensiv opptreden fra Ja-siden vært medvirkende. Vi har f.eks. ikke sett brukt som argument det faktum at dette århundres tre største mellomfolkelige katastrofer for Europa; første og andre verdenskrig og tragedien i det tidligere Jugoslavia, ikke hadde rammet oss hvis en Europaunion med full oppslutning hadde eksistert. Vi tør nok at vår avvisning 28. november ikke har vakt like positive reaksjoner som oppvisningen på Lillehammer i februar. Det forundrer oss noe at avgjørelsen ikke har fått politiske konsekvenser. Den enorme mobilisering som spørsmålet reiste, falt på en underlig måte sammen som den berømmelige skinnfellen. Ja-siden hadde i flere år forskuttert det økonomiske sammenbrudd og med statsministeren i spissen utdypet de nesten uovervinnelige vanskeligheter det vilie være å styre et Norge utenfor EU. Den andre siden delte så absolutt ikke en slik pessimisme.

Det som forundrer er jo at så sterkt kontroversielle oppfatninger ikke foranlediget endringer i den politiske toppledelse. Hittil er ikke en eneste statsråd utskiftet av den grunn, og statsministeren sitter fastere enn noen sinne. Vi får en beklommende følelse av at EU-stridens bølger skyldtes en konkurranse mellom to mixmasterprodusenter. Nå er strømmen slått av og vinneren triumferer, mens taperen beholder markedet.

Når det gjelder «vår sak» så er det de positive ting vi vil huske. Først og fremst det samhold og den målrettethet som har kjennetegnet virksomheten. Etter at både private og offentlige arkiver og dokumenter er blitt frigitt for offentligheten i større grad, er våre påstander og oppfatninger verifisert og dokumentert igjen og igjen. Stadig flere forskere og skribenter innser at vi er seriøse og bør tas hensyn til.

Behersket argumentasjon og ugjendrivelige fakta har bidradd til at vi får adgang med våre standpunkter til fora som tidligere har vært lukket eller ikke har eksistert. Vi må allikevel se i møte en hard tid når femtiårsjubileene for alvor setter inn. De fleste av oss har nå fått de statsborgerlige rettigheter igjen, bare ikke retten til å glede oss over at vi var en vesentlig

BEGREPSFORVIRRING

Når skurken ingen utvei ser da blir han nasjonal

Av Fredrik Skaubo

I en kommentar til Bernt Hagtvædt i Aftenposten (artikkel 21/12,-94) fremsetter Jan Hårstad under «Andres mening» 4.1. i år greie og enkle forklaringer på en del av de tragiske «foreteelser» som i dette tilfellet Europa er ridd av. Forklaringene er like greie og enda enklere enn de maoist/leninistene skulle frelse verden med for noen år siden.

Alle problemer skyldes nynazistene i Spania, Frankrike, Serbia, Kroatia og selvsagt særlig Tyskland. For enkelt-hets skyld (antageligvis) er også «ultranasjonalistene», hvor de nå måtte finnes, plassert under samme paraply. Disse forsyner hverandre gjensidig med våpen, maskiner og annet nødvendig.

Det er en underlig bruk av begrepet nasjonalisme som Hårstad benytter i forbindelse med de pågående stridigheter. Det er tydelig at det blir lagt meget lite tiltalende i begrepet for tiden. En gang var nasjonal holdning løst for heder og fremgang - fjortjent eller ikke. En ting må vel i alle tilfeller være klart; at det har noe å gjøre med en nasjon, altså en stat og dens innbyggers samfølelse og tilhørighet. Like klart bør det vel være at de stridigheter som i all sin forferdelighet utspiller seg i verden idag, særlig i Europa og det tidligere Sovjetsamveldet nettopp ikke er nasjonalstaters kamp. Det er utelukkende etniske, religiøse og i ganske få tilfeller

ideopolitiske årsaker. Stater med en homogen befolkning og med en nasjonal bevissthet er ikke i krig, det er intet slikt behov som veier opp hva fred betyr. De internasjonale kapitalkrefter ser også liten interesse for våpenbruk med de muligheter de internasjonale handels- og valutaavtaler gir.

Jan Hårstad må gjerne interessere seg for «nynazistene». I gåseøyne står de fordi det her i meget liten grad dreier seg om nazister. Det er viktig å merke seg dersom man vil bekjempe dem. Den overveiende del av dem er frustrert ungdom uten reell politisk overbevisning, arbeidsløse og rotløse i enhver human forstand. De haren fjern fornemmelse av at Hitlers Tyskland var uten de problemene, men uten kjennskap til nasjonalsosialismens ideologi på godt og vondt.

Jeg tror imidlertid at Hårstad bør vokte på et annet fenomen som er mere reelt og farlig hvis det er Europas skjebne han er engstelig for. Det er de krefter i Østeuropa som med en voldsom revansjelyst og et uhyre rekrutteringspotensiale fortsatt er ved maktens bord og har talerett. Det er de gamle kommunistlederne og deres stadig økende tilhengere. Som alltid opererer marxistdemagogene best der hvor elendigheten er stor og forholdene kaotiske. I den forbindelse spiller det liten rolle at det er de selv som har skapt tilstandene. De scorer stort på vanskelighetene etter deres eget vanstyre. De fremstår nå som sosi-

aldemokrater eller nasjonalister (eller ultranasjonalister, som Hårstad kaller dem). Det burde ikke være tilstrekkelig kamuflasje for personer og en ideologi som har bragt en halv verdensdel til ruin.

Hårstad har merket seg Bernt Hagtvædts antagelse at fremtiden vil operere med «krigsforbryterdomstoler i tradisjonen fra Nürnberg». Krigen i Jugoslavia har imidlertid etter Hårstads mening korrumpert alle som kan tenkes som dommere. Nå er vel det et forhold som til forveksling er lik Nürnbergdomstolen, men han avslutter etter min mening tankeklart både om domstolen fra 1945 og den som Hagtvædt ser for seg:

«Hvordan skal man sette sammen krigsribunal om man ikke fatter at «borgerkrigen» på Balkan også handler om stormaktenes nådeløse geopolitiske og strategiske beslutninger i Sørøst-Europa? Hvem har de upartiske, rene hender for å dømme?»

Mon tro om Jan Hårstad strekker sin ansvarskjede tilbake til Versaillesfreden i 1918 og den bevisstløse oppdeling av Europeiske land. Gjæringsprosessen som den gang ble satt i gang, ble ikke redusert etter den annen verdenskrig og den har putret med økende kraft i de forskjellige kar. Jeg tror ikke at Hårstads nazi/nasjonalist-analyse bidrar til å lette trykket. Jeg tror at han rett og slett ikke ser kreftene som virker.

RETTELSE

Fra Håkon Glosli har vi mottatt nedenstående korrigering. Vi beklager feilen.

I min artikkel i Folk og Land nr. 10/94 har det ved trykkingen inn sneket seg noen feil. De beriktiges hermed som følger:

1. Utelatt: Interneringen av den tyske minoritet i Tsjekkoslovakia skjedde ved opprettelse av 1215 interneringsleire, 846 arbeids- og straffeleire og 215 fengsler. Spesielt i de leire som var ledet av kommunistene ble betydelige antall drept ved mishandling og skyting foretatt av leirsjef og vaktmannskaper. Opplysningene er fra historikeren Wilfried Ahrens: Verbrechen an Deutschen.

2. Ved engelskmennenes utprøving av sine nye Typhoon-jagere 3. mai 1945, senket de i Lübeckerbukten et skip med frigitte fanger, hvor ca. 7.000 druknet. Erik Kern: Verheimliche Dokumente.

3. Vedr. antall tyskeres krigsbarn i Norge er en null utelatt, det skal være 10.000.

Papegøyesyken

Med tålmodighet kan man lære en papegøye nær sagt hva som helst. De spør verken om mening eller sannhet, men «skvaldrer» ut av seg det de blir «matet» med og tar ikke anstøt av lærerens vokabular (eller mangel på sådan). Den bedrøveligste papegøyen er av den arten som er representert ved herstående faksimile fra Hamar Dagblad av 11. november 1994:

Odvar Nordli og frontkjemperne

Leste for en tid siden at Odvar Nordli hadde tatt de tidligere frontkjemperne i forsvar... Til dere som ikke husker den siste verdenskrig kan jeg opplyse at frontkjemperne var nordmenn som kjempet sammen med tyskerne ved fronten. Altså med de som hadde okkupert vårt eget land.

Disse var landssvikere, og ble også etter krigen dømt for dette. Disse har altså vår tidligere statsminister tatt i forsvar. Det må da være tillatt å bruke hans egen partifelles (Bernsen) uttrykk: Driit-sekk.

En som opplevde krigen

årsak til at freden kunne feires i et land og av et folk som var nesten uskadd i forhold til elendigheten ute i Europa. Vi er fortsatt fritt vilt for mange, men en grunnleggende og dyp overbevisning om våre gode motiver og positive innsats da mest de gjaldt, gjør at vi verken behøver å senke blikket eller bøye nakken. Vi forstod vår tid og ville det gode!

Hvor gode er nordmenn?

Av I.C. Stridsklev

Det som fikk det meste av den øvrige verden, og til slutt tyskerne selv til å miste aktelsen for «Det tredje Riket», var ikke dette regimets understrekning av det tyske og de germanske folks verd.

Hadde tanken enda vært å respektere hverandres egenart, som folkeslag såvel som individer!

Det er godt og naturlig å føle seg nært knyttet til dem som også bokstavelig står en nærmest. Eller det kan uttrykkes slik: «Det er sikkert meningen med mennesket, at det skal kjenne sin egenart, sine evner og sine anlegg og å utvikle den på beste måte.» «Likeså sikkert er det meningen at hvert folk og hver enkelt rase skal utvikle sine særegne anlegg og evner til den høyeste fullkommenhet, og ikke prøve å utsette den ulikhet som Vår Herre har skapt. Nettopp en klar bevissthet om dette innebærer kimen til en anerkjennelse av andre raser og folk som hittil har vært utenkelig» (VQ, FF 17.9. 1938).

Det tredje rikets syndefall besto i at grupper og enkeltmennesker ble frakjent sitt menneskeverd. Ingen får mindre menneskelig verdighet ved måten andre behandler dem på. Vår menneskelige verdighet reduseres i den grad vi frakjenner andre mennesker deres verd. Da kan vi nedverdige oss til handlinger vi senere vil ha problemer med å vedkjenne oss.

At mennesker gruppevis har frakjent andre grupper menneskeverd, er dessverre ikke enestående for Hitlers regime. Aktuelle eksempler ser vi i det tidligere Jugoslavia og i Rwanda.

At jødene gjennom tidene har vært en utsatt gruppe, er altfor velkjent. Det er et vanlig fenomen at det å velge å leve og å tenke annerledes enn flertallet fører til forfølgelse. Og om noe går galt, og det gjør det som oftest, fører det igjen ofte til at en slik gruppe utpekes til syndebukker.

Leo Eitinger beskriver fenomenet slik på s.139-140 i sin bok «Mennesker blant mennesker»: «Den alvorligste psykiske mekanisme som fører til en negativ og avvisende holdning overfor minoriteter, er bruken av dem som syndebukker. Vi vet at alle mennesker i sitt dypeste sjelsliv har en rekke mørke drifter og egenskaper som man kan bli redd for, som man må bekjempe, bli ferdig med i en eller annen form, og som man nødig vil kjennes ved. Dette er grunnleggende psykologiske kjennsegner. Det finnes mange måter å løse konflikten mellom de mørke kreftene i oss selv, og de behov som vårt overjeg, vår samvitighet eller samfunnet har, for at vi skal kunne fungere på en tilfredsstillende måte. En av de uheldigste måter man kan «velge» å bli ferdig med sine ubevisste mørke krefter på, er å projisere dem på andre - og da særlig minoriteter. Minoritetene tillegges da alle de onde

egenskaper man ikke selv tør eller kan kjennes ved. Har man også latente fordommer - kan de begrunnes med at alle minoritetsmedlemmer har dårlige egenskaper og at det derfor er all mulig grunn til å hate dem.

Sartre har pekt på at disse menneskenes antipati overfor en minoritet i virkeligheten ikke har noe som helst med minoriteten å gjøre. De har bare funnet en lettvinnet løsning en gang for alle og skyver skylden for alt som er galt, all nød og urettferdighet, alle skjevheter i samfunnet over på en spesiell gruppe, på minoriteten.» «Hvem som helst kan tillegge en minoritet alle de onde egenskaper vedkommende selv aner i sin egen underbevissthet. På den måten fremstår vedkommende selv som uskyldig, både i egne og andres øyne.»

«Syndebukkreaksjonen er således alltid en meget farlig psykologisk reaksjon. Den får sin næring av sterke, ubevisste følelsesmessige krefter som kan føre til de mest alvorlige og ekstreme handlinger. Disse handlinger er motivert ut fra ubevisste, sterke, driftsmessige impulser. De unndrar seg derfor intellektuell kontroll og følgerlig også en bevisst etisk vurdering.»

I samme bok (s.34-35) gjengir forfatteren en oppstilling av historikeren Raul Hilberg, der han sammenligner kristne lover mot jøder med tilsvarende tyske lover i Hitler-tiden.

Her vil jeg i tillegg sammenligne med norske forhold:

År 306: Synoden av Elvira: Jøder og kristne må ikke spise sammen. 30.12.1939. Nazitransportministeriet: Jøder må ikke spise i spisevognen.

Her finnes det ikke norske paralleller, heller ikke overfor jøder.

År 535: Synode av Clairmont: Jøder må ikke inneha offentlige embeter. Lov av 7.4.1933: Jøder må ikke inneha offentlige embeter.

De tap av statsborgerlige rettigheter en anklaget kunne bli frakjent ifølge landssvikanordningen, var delt i 9 punkter. Punkt 3: Tap av offentlig tjeneste som den skyldige innehar. Punkt 4: Tap av adgang til å inneha offentlig tjeneste.

År 538: Tredje synode av Orleans: Jøder må ikke vise seg i gatene under påskeuken. Lov av 3.12.1938: På nazi-festdager kan jødene forvises fra alle offentlige gater og steder.

I diverse norske aviser fra mai 1945 står denne og lignende annonser: Portforbud gjelder for alle medlemmer av NS den 17. mai. Portforbudet gjelder også kvinner som har hatt omgang med tyskerne. Politimesteren.

År 681 12.: Synode av Toledo: Talmud og andre jødiske bøker skal brennes. 10.5.1933: Store bokbål i Nazi-Tyskland

Tilsvarende bokbål var det i Norge 12 år senere. Dette var dels bøker tatt fra NS-kontorer og bøker og album fra NS-folks hjem. Dels brant folk egne bøker, f.eks. av Knut Hamsun. I tillegg ble trykte, ennå usolgte bøker av medlemmer av Nasjonal Samling tilintetgjort etter ordre fra departementet. Det gjaldt for eksempel Kristen Gundelachs gjendiktning av Goethes Faust I og II.

År 692: Trulanske synode: Jødiske leger må ikke behandle kristne pasienter. Lov av 25.7.1938: Samme innhold.

Punkt 5 i rettighetstap ifølge Landssvikanordningen: Tap av rett til å inneha stilling eller drive erverv som er betinget av offentlig autorisasjon eller godkjenning. Dette gjaldt i særlig grad leger. Selv de NS-medlemmer som ikke ble fradømt retten til å utøve legeyrket, ble ekskludert fra legeföreningen. Det medførte at disse legene ikke hadde rett til betaling for sitt arbeid gjennom syketrygden. Dessuten var de utelukket fra å bli godkjent som spesialister. De fikk heller ikke offentlig legestillinger.

År 1078: Synode av Gernona: Jøder må betale skatter og avgifter til Kirken. Lov av 24.12.1940: «Sozial-ausgleichsabgabe» (til nazipartiet).

Landssvikanordningen. Bøter inntil 1 mil. kroner og erstatning med «solidarisk ansvar» for alle tap og utgifter, men uten fradrag av positive verdier tilført i okkupasjonstiden.

År 1215: Fjerde Laterankonsil: Spesielt merkede klær. Spesielle hatter, gule merker. Dekret av 28.10.1939: Gjeldende for Polen. Fra 1.9.1941 for «hele det tyske rike»: Gul stjerne.

Dette ble heller ikke innført i Norge, hverken for jøder eller for medlemmer av Nasjonal Samling. Bare gode avisforslag, som følgende fra Telemark Arbeiderblad 4.8.1945 forekom: «Bør løslatte landssvikere få armbind med NS?

«Metallurgen» støtter uttalelse fra Herøya Arbeiderforening. (Herøya Fabrikker ble av de allierte ansett for så viktig for tyskerne at amerikanerne bombet dem i juli 1943). Porsgrunn Metallurgiske fagforening har i medlemsmøte vedtatt denne uttalelsen: «Porsgrunn Metallurgiske Fagforening vil på det sterkeste slutte opp om Herøya Arbeiderforenings protestforslag angående myndighetenes likegyldighet når det gjelder arrestasjon og løslatelse av NS-medlemmer og andre landssvikere. Er myndighetene klar over at disse udyr i menneskeskikkelse kan blande seg med gode nordmenn både på badeplasser, sportsplasser etc., og man kan da ufrivillig komme i samtale med dem. Vi forstår myndighetenes vanskeligheter med å huse alle disse, men la oss komme med et forslag: Alle skal ha portforbud og når de skal utføre sine ærender eller på en eller annen måte forlate sine hjem, skal de bære armbind med NS-merke i. Vi krever en forgang i denne så landsviktige sak.»

Rettsoppgjøret (hevnoppgjøret)

Av O. Nygaard

Straffeprosessloven bestemmer at en lovlig satt lagmannsrett skal ha en jury med 10 medlemmer. Det hadde ikke «Erik Solems lagmannsrett». Derfor var det en ulovlig lagmannsrett.

Loven bestemmer at ingen dommer må være med å dømme etter en lov han/hun har vært med å utarbeide. Det gjorde lagmann Erik Solem og justitiarius i Høyesterett, Pål Berg. De utarbeidet den grunnlovstridige Landssvikanordningen som de dømte nærmere

100.000 NS-folk etter.

Loven bestemmer at en dommer plikter å si fra om han er ugild. Det gjorde ikke Erik Solem og Pål Berg.

Skitgubber!

En annen «dommer» var også med:

Eivind Berggrav med sin ukristelige «Folkedommen over NS».

Skitgubbe!

Redaksjonen anmerker:

Vår humørfylte og iherdige innsender, O. Nygaard, har i mange år vært bosatt i Sverige. Vårt kjennskap til broderfolkets språk er på langt nær så omfattende som Nygaards. Det er derfor i den trygge forvisning at han ikke er redd for å legge seg ut med de svenske skitgubber at vi har akseptert uten stryking at han sammenligner dem med de ovenfor nevnte nordmenn.

Det originale hjørnet

- SARAJEVO, GROSNYJ o.l.

Det storslagne ved en tragedie er den skyldige.

Tragedien selv og dens ofre er i beste fall

det effektskapende bakteppet.

HaWa

År 1267: Synode av Wien: a) 24.10.1941:

Forbud mot at kristne skulle delta i jødiske religiøse seremonier eller tilstelninger. b) Jøder og kristne må ikke drøfte katolske trospørsmål med hverandre.

Einar Gerhardsen sendte en skrivelse til kommunale funksjonærer og arbeidere i Oslo (gjengitt i bl.a. Agderposten 27.7.1945) hvor det bl.a. står: «I begynnelsen av året sendte hjemmefrontens ledelse ut parole om at det skulle samles inn opplysninger om NS-medlemmer og andre som under okkupasjonen hadde vist en lite verdig holdning. Opplysningene skulle brukes som bevismateriale under oppryddingen etter krigen. Ordføreren har bragt i erfaring at Hjemmefrontledelsens kommunegruppe på samme tid anmodet sine tillitsmenn innen de forskjellige etater i kommunen om å samle slike opplysninger. 1: Medlemmer av NS. En gir opplysninger om disse som kan ha interesse.»

«6: De som frivillig har samarbeidet med NS eller tyskerne, påtatt seg oppdrag for disse, nydt fordeler, ytet medlemmer av NS eller tyskerne gunstbevisninger, f.eks. ved presanger og blomster, skaffet varer osv. Herunder medtas også de som har hatt privat samkvem med tyskere og medlemmer av NS.»

«For å forebygge misforståelse gjør jeg oppmerksom på at enhver etatsjef og funksjonær (arbeider) forøvrig etter loven er forpliktet til å medvirke til, herunder også ta initiativet til, at utrenskning av NS og «stripete» funksjonærer blir gjennomført på effektiv måte.»

År 1267: Synode av Breslau: Lov av 21.9.1939: Tvangs-
Tvangsflytting til egne flytting til egne boligområder,
boligområder (Geto) ghettoisering i Polen.
Nuovo Venezia 1516).

I «Morgenbladet» 16.6.1945 gjengir advokat Johan Hoffmann, juridisk konsulent for leieboerforeningen i Oslo, fra foreningens medlemsorgan bl.a. følgende: «Bvens befolkning vil ikke tåle den situasjon at medlemmer av NS og andre landssvikere skal bli sittende i gode, rommelige boliger, mens folk som har hatt innvandringsforbud og ikke for Norge» skal bli henviset til å slå seg ned i tyskerbrakkene. Det er ikke vår mening at noen NS-familie bør kastes ut av sin leilighet som hevnt. «Utkasting» av NS-familier bør derfor bare finne sted etter rekvisisjon av Oppgjørskontoret og fordi Oppgjørskontoret ikke har noen annen utvei til å skaffe en hederlig familie et sted å bo. Ingen må tro at anbringelse av quislinger i tyskerbrakkene er noe ønskelig tiltak i og for seg. Systemet minner betenkelig om de ghettoer som enkelte land har henviset jødene til. Når det gjelder NS-medlemmer veier kan hende hensynet til de voksne minst. Disse har allerede vist at de er lite skikket til lojalt samarbeid med resten av nasjonen. Det som er ille er at barna skal vokse opp i slikt ghetto-miljø. Det er klart at brakkenes innbyggere vil få et stempel på seg som barna burde forsikres for, både for sin egen og samfunnets skyld.

Henvisninger av NS-familier til ledige brakker må derfor ikke komme på tale i større utstrekning enn absolutt nødvendig. Men vi kan ikke skjønne at det i den foreliggende situasjon er noen vei utenom, hvis en skal unngå den mest skrikende urettferdighet.»

Det ble heller ikke unngått.

År 1269: Synode av Often: Salg Lov av 3.12.1938:
av fast eiendom til jøder Tvangssalg av fast eiendom
der forbudt. som er i jødisk besittelse.

Punkt 9 i tap av statsborgerlige rettigheter ifølge landssvik-anordningen inneholder bl.a.:

Tap av adgang til å eie eller erverve:

- Fast eiendom.
- Slik rettighet i fast eiendom som det etter gjeldende lovgivning trengs konsesjon til å erverve.

År 1434: Baseler konsil: (19. Lov av 25.4.1933: Mot over-
sesjon): Jøder må ikke fylte tyske skoler og universi-
erverve akademiske teter; dvs.: Jøder utelukkes fra
grader. akademisk utdannelse.

Punkt 1 i tap av statsborgerlige rettigheter:

Tap av stemmerett i offentlige anliggender.

Tap av stemmerett for ti år ble idømt enhver som ble dømt i oppgjøret, selv om det gjaldt den minste bot. Alle anklagede ble før dom fratatt stemmeretten ifølge rundskriv fra Riksadvokat Arntzen til statsadvokatene 6.6.1945. Medlemmer av Na-

sjonal Samlings Ungdomsfylking (NSUF) og barn av NS-foreldre ble utvist fra skoler, universiteter og høyskoler.

Lov om det kongelige Frederiks Universitet av 9.10.1905 § 40 lyder: «Taber nogen Studerende som Følge af endelig Straffedom de statsborgerlige Rettigheder, bliver han at relegere for den tid, for hvilken han er frakjendt disse.»

Seiret rettferdigheten i Norge ved frigjøringen i 1945?

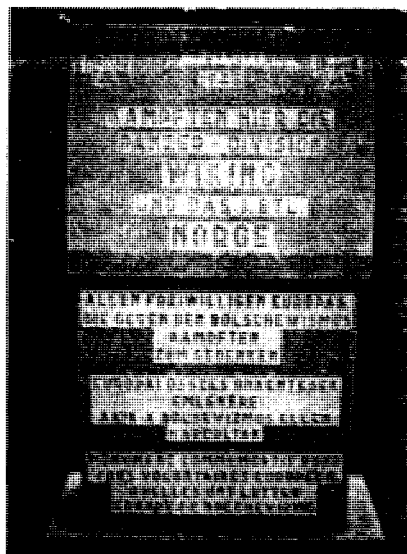
En vakker, verdig og vemodig tur

Av STÅL

Høstsolen smilte til oss ved ankomst Wien søndag 25. september 1994, begynnelsen på en 10-dagers tur til Østerrike og Ungarn. Planleggingen og forhåndsbestillingen var gjort i god tid, Amund som organisator, reiseleder, kårør og guide for 45 deltagere i buss med sjåfør, loset oss gjennom et velfrisert program.

Den første dag i Wien var rett på sak: Krigskirkegården med gravene over 7 falne norske, unge Røde Kors front-søstre. Evy holdt minnetale over de 7 unge piker som ofret sitt liv for å pleie andre. Det norske flagg var medbragt, - og det ble lagt blomster på de 7 gravene . . .

Dagen etter, busstur til Benekdiktinerstiftelsen ved Melk, deretter båttur på Donau mot Dürnstein, en vakker opplevelse. Onsdag den 28. over grensen til Ungarn og til den lille byen Biske. En vakker og verdig minneste var nettopp ferdig, over Europas frivillige som kjempet og falt i kampen mot kommunismen. Amund hadde selv vært i dette området hvor Panzer Division Wiking og 1. Btl. Norge hadde mange faine. Amund la ned blomster under det senkede norske flagg, og uttrykte gripende og vemodige ord over falne kamerater. Det vakre minnesmerket sto i sterk kontrast til det stygge, uferdige og ustelte sovjetiske minnesmerket like ved.

M I
I N N
U N N
E G A
S T E R N

BISCHE

Ved ankomst Budapest senere på kvelden fikk vi en overraskelse: Hotellet Dunapart var en båt på Donau, og der bodde vi i 2 dager. Men byen skulle beses, og vi fikk 2 dager med rike opplevelser, med besøk på begge sider av Donau, både Buda og Pest. Vi besøkte også byen Scentendre, en malerisk landsby fra 14. århundrede.

Fredag 30. september startet den lange busstur tilbake til Østerrike, gjennom vakre landskap til Klagenfurt og Krupendorf. Lørdag var det Platzkonzert på formiddagen, og om kvelden Festforestilling.

Den årlige godt planlagte minnestund på Ulrichsberg den første søndag i oktober, drar tusener til stedet. Det var i år

35 år siden minnesmerket over alle Europas falne ble reist, et stort kors på toppen av Ulrichsberg, dette kan ses fra lang avstand nede i dalen. De fleste av de 4000 som var der i år tok seg opp til toppen på egen hånd, mens det østerrikske militære sørget for transport for dem som ikke kunne klare seg alene. På det norske minnesmerket - blandt dem fra hele Europa - ble det lagt ned krans, og det medbrakte norske flagg ble ærbødig senket . . . Odd Skui fremsa hilsen fra Norge og de norske frivillige kamerater . . .

Tre vakre Minnesmerker ble besøkt, tre verdige og vemodige opplevelser, minner om krigsdager 50 år tilbake, minner som aldri vil bli borte inne i oss.

Schanche og beltestedet

Av Leif Schanche

Vi har under tvil tatt inn dette tilsvar fra oberst Schanche. Verken Helge N. Wiig eller noen annen fra «vår side» har adgang til de media som obersten og hans folk har kunnet benytte til sjikaner, bakvaskelser og direkte løgner gjennom et halvt hundre år. Vi gir ham allikevel plass og har stor forståelse for at han avslutter «debatten». En annen Skanche ble skutt på Akershus i 1948, tre år etter at freden «brøt løs»!

«Oberst Schanche slår under beltestedet» er overskriften på en artikkel i Folk og Land nr. 8/94 skrevet av Helge N. Wiig. Artikkelen er et svar på et innlegg jeg hadde i Aftenposten 12/11 d.å.

Jeg sa i Aftenposten at Wiig deserterte under kampene i Gratangen, etter at han bl.a. hadde sprettet av sine distingsjoner og lagt igjen sin pistol og kikkert og sitt bandolær fordi han, som han sier, «ikke ønsket å fremstå som befal under hjelpearbeidet med sårede». Jeg har svært vanskelig for å fordøye den forklaringen.

Jeg noterer meg også at Wiig ikke bestreider at han såret en tidligere skolekamerat under skyteepisoden ved Stryken senere under krigen. Sin rolle som lede av statspolitietts eksekusjonspeletong på Akershus festning kommer han ikke inn på i svaret sitt. Disse nordmenn som ble skutt fikk nok et hardere «slag under beltestedet» enn det Helge N. Wiig har fått.

Derimot gjengir Wiig en opplysning fra en anonym offiserskollega som sier at jeg under et møte etter krigen skal ha stått frem med en liste over offiserer som, etter min mening, burde diskvalifiseres p.g.a. tjeneste i Politiet eller Arbeidstjenesten. General Hansteen skal ha vært tilstede og visstnok tatt til motmæle. En slik hendelse ville jeg ha husket hvis den var sann. Det er den ikke.

Med dette er «debatten» avsluttet fra min side.

IVAR
KROGSTAD
takker for de mange
hilsninger og blomster
i anledning
70 års dagen
5/12-94.

Frende er frende verst

Faksimile "Vi Menn".

«Vi Menn» nr. 30 og 31, 1994 har artikler om hjemmeflåten under siste krig. Selv om ute-seilerne er stemoderlig behandlet av myndighe-tene etter at de hadde gjort jobben under krigen, så er den norske hjemmeflåten folk atskillig dårligere stilt. De ble angrepet under krigen og ignorert - i beste fall - etter.

Blant andre direktør Lauritz Pettersen ved Bergens Sjøfartsmuseum siteres i Vi Menns artikkel. I «Handelsflåten i krig 1939-1945» fra 1992 skriver han at 1133 nordmenn ble drept i hjemmeflåten, av dem 981 etter allierte krigs-handlinger, og av disse igjen 607 på rutebåter. Pettersen skriver samme sted at: «Uteseilerne kjempet i første linje for å vinne landets frihet tilbake. - Hjemmeseilerene kjempet i første linje for at landet skulle overleve.»

«Vi Menn» avslutter som følger: «Den største skanda-len var likevel da «Irma» ble senket 14. feb. 1944, på Hustadvika. 33 besetnings-medlemmer og 26 passasjer-er mistet livet, alle nord-menn.

«Vårt folk føler avsky over udåden», skrev Fritt Folk, riksorganet for Nasjonal Samling, og brukte senknin-gen aktivt i propaganda-krigen. Avisen hevdet at «de britiske torpedobåtene brukte mitraljører mot redningsbå-ten!» Det siste er sannsyn-ligvis en løgn (? fra red.) Men NS tok feil på ett punkt til, og det var ingen bagatell: De to motortorpedo-båtene som senket «Irma» var ikke engelske, men norske.» Så langt «Vi Menn».

Det er klart at langt flere norske kvinner og menn ble drept i allierte aksjoner til sjøss og til lands på norsk territorium enn det som ble drept ved tysk aktivitet. (De deporterte jøder iberegnet) Skulle dette bringe skår i gle-den under frihetsfeiringen for noen så skyldes det sviktende historiekunnskap og forsin-keet skyldfølelse. Da er de lite å beklage.

Faksimilemontasjon er fra Vi Menns artikkel, som er skrevet av Lars Bjørke. Vi henviser interesserte lesere direkte til «Vi Menn» som sikkert skaffer de aktuelle nummer.

Seks av sju nordmenn DREPT AV ALLIERTE

Nærmere 1200 nordmenn i hjemmeflåten omkom under Den annen verdenskrig. Halvparten var besetningsmedlemmer og passasjerer på ordinære rutebåter, som Hurtigrutene.

Dette er krigshistorie vi har likt å glemme. For seks av sju nordmenn ble drept av allierte, ikke av tyskere. I to artikler fremlegger Vi Menn dokumenta-sjon som aldri før er offentlig-gjort i norsk presse. Første del dreier seg i hovedsak om Hurti-gruta. I neste uke tar vi for oss den siste krigsfasen da det engel-ske flyvåpenet begikk de klages-te brudd på instruks.

Med lov skal landet bygges - og ei med ulov ødes

Av John Sand

Den subjektive skyld

I «Strafferett» uttaler professor Johs. Andenæs i avsnittet «Den subjektive skyld»:

«I moderne strafferett er det en nesten unntaksfri regel at det til straffbarhet ved siden av den objektive overtredelse av et straffebud også kreves subjektiv skyld hos den handlende.»

Strafferettsjuristen Professor Peder Kjerschow sier under behandlingen av straffelovens § 86:

«Dette forutsetter: a) i objektiv henseende, at handlingen er egnet at være til noen nytte for fienden, b) i subjektiv henseende at den skyldige er seg dette bevidst.»

Under en spørreundersøkelse som professor Arne Næss lot foreta ble en av de presumpstivt sakkyndige spurt om sitt syn på «rettsoppgjøret». Han svarte at han fant «oppgjøret» lite tilfredsstillende;

«fordi man har måttet fingere subjektiv skyld i en overveiende rekke tilfeller for å nå fram til en ønskelig straffereaksjon. Et passivt medlem har naturligvis ikke skjont at han har bistått tyskerne på en rettsstridig måte.»

Jfr. overlege Johan Scharffenberg i Morgenbladet 26. mai 1950:

«En stor prosent av politiet meldte seg høsten 1940 inn i NS og ble senere avskjediget. Jeg har gjennomgått forholdet for 80 eldre politifolk i Oslo og er overbevist om at de ikke hadde til hensikt å svike landet».

I en «forhåndsorientering» av 9. okt. 1944 fra Hjemmefrontens ledelse til Regjeringen heter det bl.a.:

«Nazistene skal få arbeide og arbeide hardt for å opprettholde livet.»

Det blir også understreket at «vanlige smånazister» vil bli dømt;

«slik at de aldri kan ha en offentlig ellersærlig betrodde stilling.»

Den 12. mars 1941 satte Nygaardsvoldregjeringen ned et «straffelovsutvalg» med professor i sosialøkonomi (!) Wilhelm Keilhau som formann. Han er betegnet som «landssvikanordningens far». Komisjonens arbeid finnes nedfelt i Ot.prp. 92 1945/46. Her innrømmes det åpent at det er nødvendig å innføre nye straffebestemmelser (tilleggsbestemmelser.)

På side 72 i prp. innrømmer komiteen at det ikke er gjennomført noe nytt felttog etter 10. juni 1940. I sammenheng med denne konstatering uttaler komiteen:

«På grunn av den vekt den norske strafferett tillegger de subjektive straffbarhetsbetingelser vil det da være av betydning å konkretisere gjerningsinnholdene i nye straffebestemmelser.»

På side 68 i prp. står det:

«NS er som parti ikke uttrykkelig erklært ulovlig. Hjemme venter en at det i lovs form gis uttrykk for en samfunnsmessig fordømmelse av partiet og dets medlemmer, som tilstrekkelig hardt kan ramme alle NS-medlemmer, de være i straffelovens forstand forrædere eller ei... Slik som Grunnlovens regler lyder, vil det ikke uten grunnlovsforandring kunne gis en alminnelig lov som fratar NS-medlemmer statsborgerlige rettigheter og almen tillit. Den eneste utvei er da å gi en straffebestemmelse, men den bør gis en almen form, og gi uttrykk for strafferettslig reaksjon ved siden av og i tillegg til de forræderibestemmelser vi har.»

Her har uttalelser fra to av Norges fremste jurister interesse. Professor Frede Castberg uttaler i «Grunnlovens forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft», s. 213:

«Hvis en Lov belægger noen forhen straffri Handling med Straf eller skjærper Straffen for noen Forbrydelse, kan de ikke mot forbudet i Grl.s. § 97 anvendes på Handlinger, foretagne før Loven traadte i Kraft.»

Hos professor T.H. Aschehoug stor det s. 217 i «Norges nuværende Statsforfatning»:

«Intet nyt Straffebud, selv om dets Straf utvilsomt er mildere enn den ældre, kan gives Anvendelse på før begagne Forbrydelser, med-

mindre den selv uttrykkelig foreskriver det.»

Grunnlovens § 17 bestemmer: «Kongen kan give og opphæve Anordninger, der angaa Handel, Told, Næringsveie og Politi, dog maa de ikke stride mot Konstitusjonen.» Om forannevnte paragraf uttaler professor Bredo Morgenstierne i «Lærebok i den norske statsforfatningsrett» s. 138-39:

«Det bør pointeres at den maa fortolkes strengt. Hvor der er tvil, maa man derfor ikke gi den større rækkevidde, end der med nødvendighet og sikkerhet følger av den. Er der tvil, bør denne løses til fordel for det resultat, at en provisorisk anordning ikke kan utstedes.»

«At ogsaa de provisoriske anordninger rammes av forbudet i grl. § 97 mot at give love tilbakevirkende kraft, sier seg selv.»

Stortingsmann Sverre Løberg ville ha forbud mot at forsvarerne tok opp spørsmålet om manglende subjektiv skyld hos de tiltalte.

Konstitusjonell nødrett

I «9. april 1940» skriver professor Olav Riste s. 138:

«Dei rettslærde synest no å vere samde om at «Elverumsfullmakta» vel ikkje ligg føre i formelt og bindande form, og at den heller

ikkje var nødvendig i og med at regjeringa sine fullmakter i London-tida i alle fall kunne støtte seg på dei godkjende prinsipp om «konstitusjonell nødrett» i den grad grunnlovsparagrafane ikkje strakk til.»

Det var visst flere paragrafer som ikke strakk til. Bl.a. innrømmet riksadvokat Aulie på Juristforeningens møte 12.12.-45:

«Vi mangler fremdeles straffebestemmelser som rammer tyskertøsenes trafikk.»

Likevel var 1097 - ifølge Aulie - blitt arrestert. Hva slags «godkjende prisipp» professor Riste sikter til er uklart. De første «nødsfullmakter» ble nemlig ikke gitt før ved de såkalte beredskapslover av 15.12.-50 Ved dem ble straffelovens forræderiparagrafer utvidet. Lovene ble fremmet gjennom Ot.prp. 78, 79 og 80/50. Om lovutvidelsen opplyser Gyldendals store, spalte 1634 i bind I.

«De vedtatte lover avviser på flere punkter av prinsipiell betydning fra regjeringens forslag, som gikk lenger i retning av å gi konkrete nødsfullmakter til regjeringen enn den norske almenhet og Stortinget fant ønskelig. Særlig motbør vakte forslaget om forræderidomstoler.»

I et brev fra professor Jon Skeie til Stortingets justiskomite heter det:

«Den meget omtalte «Elverumsfullmakt» kan ikke (Forts. side 9)

MÅNEDENS PERNILLE:

Hadde det ikke vært for historikeren Harald Berntsens kommentarer i Arbeiderbladet den 12/12., ville jeg ikke ha visst at det var et større seminar i Bergen i november om Landssvikoppgjøret.

Innledningsvis skriver han at det er bra at det blir tatt et oppgjør med oppgjøret, og jeg er så hjertens enig med ham. Han skriver også: «Her ble det sikkert reist mye berettiget kritikk av ulike deler av oppgjøret».

Så langt er det vel den uheldige historikeren i Harald Berntsens som taler, men bortsett fra en setning i forbindelse med et kritisk innlegg av filosofiprofessor Arne Næss får

man ikke vite mer om seminaret.

Derefter lar han historikeren Berntsen fare og går til frontalangrep på en av deltagerne i seminaret som representerte det som ofte betegnes som den tapende part, en jurist ved navn Finn Thrana.

Thrana var statssekretær i Quislings regjering, og Berntsen betegner ham som «høyst oppegående» (han virket vel i fin form på tross av det alderstrinn han må befinne seg på) da han ble intervjuet i «Søndagsavisen» i NRK.

Berntsen er av den mening at Thrana ikke la det rette sinelag for dagen. Ikke ville Thrana beklage at han gikk

inn i NS i 1934 eller at han i 1942 ble statssekretær i Quislings regjering. Berntsen skriver:

«Heller ikke sin opptreden etter at det var klart at Tyskland ville tape krigen, ville Thrana be om unnskyldning for.»

Hvorfor skulle Thrana be om unnskyldning? Han var en av dem som til siste slutt var med på å gjøre sitt beste for å berge Norge gjennom krigen og fra totalt terbovensk diktatur. Han fulgte sin overbevisning og sin samvittighet.

Det var ikke Thrana og de som tenkte som han som hadde bragt Norge i en slik situasjon at landet ble hærtatt.

Men de som på grunn av den

politikk de hadde ført hadde skylden for invasjonen, rømte jo først fra Oslo og derefter fra fedrelandet, og efterlot det til sin egen skjebne. Og fra England gjorde de alt de maktet for å gjøre tilværelsen utrivelig for det folk de hadde latt seile sin egen sjø.

Folkevalgte var de jo heller ikke lenger. De hadde selv forlenget sitt mandat. Og jeg kan ikke se det anderledes enn at de også var ansvarlig for hver eneste nordmann som falt i 1940, og som ble sendt nærmest uten våpen mot den tyske krigsmaskin. Hvorfor fulgte de ikke i det minste den danske regjeringens eksempel, som sa: «Vi har selv sørget for at vi ikke har noe å forsvare oss med, og må ta konsekvensene av det.»

«Danske liv er for verdifulle til å ofres for våre forsømmelser.»

Jeg kan ikke se at Thrana hadde noe å be om unnskyldning for eller beklage.

Kunne ikke Harald Berntsen la historikeren i seg helt komme til orde. Jeg kan ikke se at det har blitt forsket på hvordan det var å være medlem under krigen? Jeg kan ikke se at det var for sitt eget velværes skyld at de ble på sin post. Skulle de ha overlatt Norge til Terbovens forgodtbefinnende.

Er ikke dette noe å forske på for en uhildet historiker? Han er jo kommet «på gli», for han skriver jo selv at i Bergen sikkert ble reist mye berettiget kritikk mot landssvikoppgjøret.

Dualisme

Det rettslige ...

(Forts. fra side 1)

skrenker meg til summarisk å nevne:

Anordning av 3.10. 1941 som innførte dødsstraff i de tilfeller det etter straffeloven kunne idømmes livsvarig straff etter lovens kapitler 8 og 9. Ved provisorisk anordning av 22.1. 1942 ble det innført en helt ny straffart, nemlig tap av almen tillit. Denne straff kunne benyttes ved siden av annen straff.

Ved provisorisk anordning av 26.2. 1943 ble truffet bestemmelse om avskjedigelse fra offentlig tjeneste bl.a. dersom vedkommende hadde vært medlem av Nasjonal Samling. Ved provisorisk anordning av 3.9. 1943 ble grensen for bøter sløffet. Ved tvangsinnfordring av bøter ble det vanlige unntakskrav for skyldneren slik at han og hans familie ikke skulle bli stående helt ut på bar bakke, sløffet. Bøtestraff skulle også kunne idømmes i tillegg til dødsstraff, frihetsstraff og fradømmelse av offentlig tjeneste som hovedstraff.

Den samlede og vel viktigste provisoriske anordning for de fleste som skulle tiltales ble gitt av regjeringen i London den 15. desember 1944, den såkalte Landsvikanordning. Den inneholder også meget av det som var fastsatt i tidligere anordninger. Den bestemmer i sin § 1 at den kommer til anvendelse når det på grunn av tiltaltes forhold og sakens beskaffenhet finnes forsvarelig og almene hensyn ikke tilsier at handlingen pådømmes etter strengere bestemmelser i den borgerlige straffelovs kapittel 8 eller 9 (der står bl.a. § 89 og § 98) eller i den militære straffelovs krigsartikler. Anordningens § 3 har bestemmelser om strafferammen: Inntil 3 års fengsel eller tvangsarbeide, bøter, tap av almen tillit, begrenset rettighetstap. Det kunne også bestemmes forbud mot å oppholde seg i bestemte områder. Av de andre bestemmelser nevner jeg at for uaktsomme overtredelser skulle det ikke idømmes fengsel eller tvangsarbeide for lengere tid enn 6 måneder!

Lagmann Solem hevdet som nevnt at landsvikanordningen ikke går i skjerpene retning, men snarere i formildende retning! En slik oppfatning er det vanskelig å ha etter innføring av bøter og inndragning som tilleggsstraff (den dømte og hans familie kunne bli fratatt ethvert eksistensgrunnlag), den vanærende bestemmelse om fradømmelse av almen tillit eller rettighetstap og istedenfor den subjektive straffebetingelse forsett var det nok med uaktsom-

het. Endelig innførte anordningens § 25 solidarisk ansvar for den påståtte skade NS hadde forvoldt ved rettsstridig styre av landet. (Dette solidariske ansvar falt senere bort.). Vi må også ta i betraktning at anordningen tok sikte på å få anvendelse bare på de passive medlemmer av Nasjonal Samling. Det var forutsatt at straffelovens bestemmelser skulle få anvendelse for dem som hadde vært litt aktive, de med tillitsvært o.l.

Det er neppe uriktig å hevde at det ville ha vært ugjortlig å føre holdbare bevis for forsettlig landssvik mot en stor del, for ikke å si samtlige medlemmer av Nasjonal Samling, selv om de hadde vist betydelig aktivitet. Det kan selvsagt ikke dokumenteres, også fordi alle forarbeider til de provisoriske anordninger ikke er offentliggjort, men overveiende sannsynlighet foreligger for at landssvikanordningen ble gitt for at myndighetene i det hele tatt skulle ha håp om å få domstolene med på å dømme det store flertall av dem som skulle tiltales. Det ble nok også av den grunn funnet nødvendig å innføre begrepet «uaktsomt landssvik»!

Jeg kommer så tilbake til hvilke konkrete forhold ble gjort straffbare ved landsvikanordningen. Den viktigste var medlemskap i Nasjonal Samling eller tilsluttede organisasjoner, horden m.fl. Var et slikt medlemskap godtgjort, noe som var meget enkelt siden partiet ikke tilintetgjorde medlemskartoteket, skulle den tiltalte dømmes etter anordningen. Ved å stå som medlem var den tiltalte hjemfallen til straff for landssvik, det var derfor enkelt for dommerne å plusse på straffen for handlinger ut over medlemskapet og henføre disse handlinger under straffelovens § 86. De subjektive betingelser for å kunne dømmes for landssvik var oppfylt ved medlemskapet, i praksis ble det ikke i dommene tatt standpunkt til om de strengere subjektive betingelser for å kunne dømmes etter straffelovens § 86 forelå. Det helt vanlige var forøvrig at tiltalte i det hele tatt ikke ble spurt av aktor eller dommer om han hadde forstått eller var seg bevisst å ha ydet fienden bistand. Dette forhindret ikke at det i domspremissene ble anført at retten fant det bevist at den tiltalte var klar over at han/hun ved sin innmeldelse i NS hadde bistått fienden.

Hvilke handlinger måtte så den tiltalte ha begått for at grunnlaget for straffedom skulle foreligge? Etter landsvikanordningens § 2 ble det gjort straffbart å ha vært medlem av partiet Nasjonal Sam-

ling eller organisasjon tilsluttet partiet etter 8. april 1940 eller å ha søkt om eller samtykket i slikt medlemskap. Videre er nevnt som straffbart ervervmessig virksomhet for fienden. Også andre straffbare forhold er nevnt,

men dette viste seg i praksis å ha liten interesse. Som foran nevnt kunne også uaktsomme overtredelser straffes.

Lagmann Solem anførte i sin kommentar til § 2 (s.53):

«For å fastslå straffbarheten etter anordningen er det tilstrekkelig å godtgjøre at den tiltalte har vært medlem eller søkt eller samtykket i medlemskap. Det er helt unødvendig å undersøke hans forhold særskilt med henblikk på hver enkelt av de bestemmelser i straffeloven som får anvendelse på alle NS medlemmer. Til fellelse etter anordningen er det nok at medlemskapet er godtgjort.»

Medlemskapet i Nasjonal Samling ble altså kriminalisert. Dommer ble avsagt uten undersøkelser ble foretatt om den tiltalte var seg bevisst å ha bistått fienden på en slik måte som bestemmelser i den alminnelige straffelov krever for domfellelse.

Hele oppgjøret og mulighetene for å få fellende straffedom på de «mindre syndere» (i virkeligheten på nær sagt alle NS medlemmer) ville avhenge av om påtalemyndigheten fikk medhold i at Nasjonal Samling med underorganisasjoner var en organisasjon av landsvikere slik landsvikforordningen postulerte.

Dette spørsmål måtte domstolene med Høyesterett som siste instans ta standpunkt til. Dette skjedde i Høyesteretts dom avsagt 9. august 1945 mot Reidar Haaland. Dommen er inntatt i Norsk Rettstidende for 1946 s. 13 flg. Flertallet på 7 dommere stemte for at innmeldelse i Nasjonal Samling under okkupasjonen ble rammet av straffelovens § 86 om landssvik. Mindretallet på 4 var ikke enige i dette. Dette mindretall viste til at medvirkning ikke ble rammet av nevnte straffelovsbestemmelse. Videre ble vist til at for fellelse etter paragrafen trengtes at man selv hadde båret våpen mot Norge eller at man selv på annen måte hadde ydet fienden bistand i råd eller dåd. Det ville igjen si at man i ord eller gjerning, altså ved en positiv virksomhet, hadde skaffet den fiendtlige krigsmakt eller den fiendtlige staten påviselig fordel. På dette grunnlag fant de fire dommere at et passivt medlemskap ikke var straffbart. Dette må tolkes slik at London-regjeringens landsvikanordning som gjorde medlemskap i Nasjonal Sam-

ling eller organisasjon tilsluttet partiet etter 8. april 1940 eller å ha søkt om eller samtykket i slikt medlemskap. Videre er nevnt som straffbart ervervmessig virksomhet for fienden. Også andre straffbare forhold er nevnt, men dette viste seg i praksis å ha liten interesse. Som foran nevnt kunne også uaktsomme overtredelser straffes. Lagmann Solem anførte i sin kommentar til § 2 (s.53): «For å fastslå straffbarheten etter anordningen er det tilstrekkelig å godtgjøre at den tiltalte har vært medlem eller søkt eller samtykket i medlemskap. Det er helt unødvendig å undersøke hans forhold særskilt med henblikk på hver enkelt av de bestemmelser i straffeloven som får anvendelse på alle NS medlemmer. Til fellelse etter anordningen er det nok at medlemskapet er godtgjort.» Medlemskapet i Nasjonal Samling ble altså kriminalisert. Dommer ble avsagt uten undersøkelser ble foretatt om den tiltalte var seg bevisst å ha bistått fienden på en slik måte som bestemmelser i den alminnelige straffelov krever for domfellelse. Jeg finner det naturlig i tilslutning til den nevnte høyesterettsdom og flertallets avgjørelse å sitere fra «Utkast til Alminnelig borgerlig Straffelov» av 1896, altså forarbeidet til vår straffelov av 22. mai 1902. I forbindelse med forslaget til § 98 om forsøk på å endre statsforfatningen, s. 145, er anført: «Med hensyn til straffen bemerkes, at man alene har oppstillet hefte som anvendelse. Vismok kan der også gives tilfelle, hvor handlingen er utsprungen av så lite undskyldelige motiver, at fengsel vil være på sin plass, men det forstås lett, at i politisk opphissede tider ville en domstol, hvis medlemmer tilhørte det motsatte parti, lett finne revolusjonsmennenes handlinger ubetinget fordømmelsesverdige, også hvor de har hatt aktverdige grunner for seg.»

Kloke ord, som flere enn mindretallets dommere i nevnte sak burde ha vært opptatt av. Ordene har selvsagt like stor betydning ved anvendelsen av § 86 som ved anvendelsen av § 98. La oss se litt nærmere på noen begrep og begrunnelser som flertallet i Haaland-saken har bygget sin dom på: Provisoriske anordninger har sin hjemmel i Grunnlovens § 17 som bestemmer at Kongen (dvs. regjeringen) kan gi og oppheve anordninger som angår handel, toll, næringsveier og politi, dog må de ikke stride mot konstitusjonen og de av Stortinget gitte lover. Anordningene gjelder provisorisk til neste storting. Det står intet i § 17 om at straffelov kan endres eller gis ved provisorisk anordning. Førstevoterende i Haaland-saken siterte og sluttet seg til en uttalelse fra høyesterettsdom-

mer Schjelderup i en beslutning tidligere om rettens sammensetning. Det uttales her bl.a.: «De tiltak på lovgivningens felt som det etter 9. april 1940 har vært nødvendig for Kongen å kunne treffe, ligger vistnok i stor utstrekning utenfor rammen av Grunnlovens § 17. Derimot kan den av selve situasjonen i 1940 skapte tvingende nødvendighet forekstraordinære konstitusjonelle beføyelser sies å ha en nærliggende parallell i lovgrunnen for den ved § 17 hjemlede myndighet». Dommer Schjelderup nevner også den såkalte Elverumsfullmakt som utvidet hjemmel for regjeringen til å gi slike provisoriske anordninger som det her er tale om. Herunder anfører han bl.a.: «Men også den helt riktige og avgjørende oppfatning kom til uttrykk (altså under Stortingets møte på Elverum); at det var en helt ekstraordinær og av grunnlovgiverne uforutsett situasjon - Norges okkupasjon av fiender under krig - som innebar all den hjemmel som trengtes.»

Minner ikke dette om de erklæringer som gjerne avgis når diktaturregimer griper makten eller revolusjonære forhold?

I saken mot Carl Stephanson (Rettstidende 1945 s.26 flg.) tok Høyesterett standpunkt til spørsmålet om landssvikanordningen av 15.12. 1944 skulle erklæres ugyldig fordi den ikke var kunngjort. Rettens flertall forkastet påstanden fra tiltalte om dette, bl.a. under henvisning til at anordningen foreskrev mildere straff enn etter straffelovens bestemmelser. Dommer Einar Hanssen var uenig i dette og begrunnet sitt standpunkt i et lengere votum. Han fikk følge av to andre dommere.

Spørsmålet om straffelovens § 98 som setter straff for den som søker å bevirke eller medvirke til at rikets statsforfatning ved ulovlige midler forandres ble behandlet i høyesterettsdom av 20.9. 1945 (Rettstidende 1945 s.71 flg.) og hvor førstevoterende kort og godt nøyde seg med å anføre «at Nasjonal Samlings ledere under krigen søkte å forandre rikets statsforfatning ved ulovlige midler, er fullt på det rene. Men straffelovens § 98 setter også straff for medvirkning, og jeg antar derfor at den også må ramme alminnelige medlemmer av Nasjonal Samling og Germanske SS Norge, når de har vært seg bevisst at de gjennom sitt medlemskap deltok i arbeidet med å omstøte statsforfatningen ved ulovlige midler».

Høyesterettsdommer Einar Hanssen kom i sitt votum i sakene mot ministrene Kjeld Irgens og Axel Stang (Retts-

tidende for 1946 s.75) inn på anvendelsen av straffelovens § 98. Etter en redegjørelse for hva som forelå av handlinger m.h.t. endring av forfatningen under okkupa-sjonstiden konkluderte dommeren med at ingen av de to tiltalte kunne dømmes for overtredelse av paragrafen. Så vidt sees har de øvrige dommere i saken nøytt seg med å henvise til den foran nevnte dom av 20.9. 1945.

Et spørsmål som var av helt avgjørende betydning for om straffelovens § 86 kunne komme til anvendelse var tatt opp av forsvareren i saken mot minister Ragnar Schanke. Lovbestemmelsen kan etter sin ordlyd bare brukes på handlinger «under en krig hvori Norge deltar». Påstanden fra tiltaltes forsvarer om at Norge ikke lenger var krigførende etter kapulasjonsavtalen som ble inngått i Trondheim den 10. juni 1940 mellom befullmektigede fra norsk og tysk overkommando ble ikke tatt til følge. Det vil føre for langt å komme inn på denne avtalen som det har vært strid om konsekvensene av hele tiden etter 1945. En fremtredende historiker (Magne Skodvin) har bygget sitt standpunkt på en klar oversettelsesfeil av avtalens tyske tekst som i tvilstilfelle skulle gå foran den norske tekst. Han har på dette grunnlag fått domstolens medhold i at den inngåtte avtale bare innebar en lokal kapulasjon for troppene som kjempet i Nord-Norge og ikke en kapulasjon som bragte Norge ut av krigføringen.

(Forts. neste nr.)

Historien i et ...

(Forts. fra side 1)

ket inn i Tyskland? Til en så dristig operasjon rakk ikke den franske glorie. Preget at mellomkrigstidens aldri-mer-krig-tanker.

De som utformet Versailles-freden tenkte mer på å holde Tyskland nede enn på hva en stormakt i tidens løp ville tåle. Ved å tvinge det slagne Tyskland til å undertegne på at Tyskland hadde skylden for krigen - for å tekkes hjemmebefolkningen - ga de Hitler sterk propaganda. Nasjonal stolthet må ikke undervurderes. Poznan ble polsk og Øst-Preussen skilt fra Tyskland, havnebyen Danzing fristat.

Mourir pour Dantzing? Dø for Danzing? spurte franskmennene seg.

Hvis Frankrike og Storbritannia med krigserklæringen 3. september hadde ment å hjelpe Polen, måtte de også ha erklært Sovjet krig. Det gjorde de ikke. Russerne stanset ikke

med å ta sin del av Polen. Men besatte de baltiske stater og utfordret Finland, som bet i fra seg sterkere enn Sovjet hadde regnet med da de kalte Finlandskrigen «Hjelp fra Lenin-grad militærdistrikt til Kuusinenes revolusjonære regjering». Hadde de tenkt seg hele Finland?

I Norge følte man medynk med finnene og ikke liten engstelse. Vel 700 nordmenn meldte seg som frivillige dengang. De ble feiret som de modige menn de var. Men de nordmenn som i fortsettelseskrigen halvannet år senere gikk med på finnenes side, ble straffet som landssvikere. Den røde fare var ikke blitt mindre da Sovetiske styrker jaget retierende tyske tropper, og norske frivillige, foran seg inn i Norge. Retretten gikk vesentlig som fotmarsj over Lyngen.

Institutt for forsvarsstudier ved Forsvarets Høgskole har nylig gitt ut et hefte (Nr 6-1994). Av det fremgår at Londonregjeringen med engstelse så på at en sovjetisk storarmé var i ferd med å rykke inn i Finnmark. Det røde spøkelse var også der blitt levende. Hva ønsket Sovjet i Nord-Norge?

Det viktigste i boken er hvordan krigen i Norge kom til å virke inn på standpunktet til dem som ble frontkjemper.

Like etter krigen fremstod sannhetssøkeren Johan Scarffenberg med krav om at Englands og Frankrikes rolle med å trekke Norge inn i krigen måtte klarlegges. Den er nå godtatt som et faktum. Den britisk-amerikanske minelegging fra Skottland til Karmundområdene i 1918 (The Northern Barrage) skulle hindre tyskernes overflatemarine i å komme ut.

At den ble innestengt første indirekte til mytteri i flåten, rød borgerkrig, som sosialdemokratene i samarbeide med hæren greide å snu. Tyske marineoffiserere fant ved studier og analyser ut at skulle Tyskland igjen komme i krig med England, måtte tyskerne skaffe seg baser i Norge. Denne studien kunne ikke være ukjent i Norge.

Frankrike og England hadde som mål å flytte krigen vekk fra kontinentet, hindre tyskerens adgang til malmen fra Narvik og helst få Norge og Sverige med i krigen. Påskudet for å få sendt tropper til Narvik lød at de skulle videre for å hjelpe finnene mot sovjetstyrkene. Hvordan ville krigen utviklet seg hvis franske og britiske styrker - i krig mot Tyskland - hadde dukket opp i Finland som finnenes medspillere? Kan ikke være ment som annet enn skalleskjul.

At britene satset på at tys-

kerne ved britisk minelegging i norsk territorialfarvann skulle svare med å sette seg fast i Sør-Norge var en grov feilkalkulering.

Mineleggingen i Vestfjorden 8. april kom som en stygg nøytralitetskrenkelse i tillegg til de britiske jageres angrep på Altmark i Jøssingfjorden 16. februar. Den 22. desember 1939 sa Koht i utenrikskomiteen at han for sin del trodde at England og Frankrike ville drive Norge inn i krigen. Nå erkjennes at det var det de ville. Norge var en brikke.

Men tjener dette til unnskyldning for frontkjemperne?

De som er gamle nok husker skuffelsen og misstemningen 1940. Skuffelse over regjeringen, over den engelske hjelpen, som bortsett fra ved Narvik var mer moralsk enn militær. Riksrådsforhandlingene med tyskerne gjort i beste mening for å hindre såvel et Quislingstyre som et tysk militærstyre, bragte skam og skade. Lett å glemme at for folk flest gjelder det å få livet i så vante og normale gjenger som mulig, mens det for en okkupasants hovedfiende er mest mulig uro.

Krigen med våpen i Norge var slutt med kapulasjonsavtalen i Trondheim 10. juni 1940. Det fremgår også av den tale general Ruge holdt til offiserene på Sætermoen da det hele var over. Der sier han bl.a.: De som i dag er våre herrer, var i 1918 i samme stilling som vi idag. Det så håpløst ut for dem, men de reiste seg igjen. Finland var i hundre år en del av det mektige russiske riket. I 1918 så det sjansen til å befri seg, og det grep sjansen. Ingen stat kan reise seg igjen ved å vente på at noe skal hende, at en hjelp skal komme utenfra. Den må være klar til å hjelpe seg selv når tiden er inne ...

Skjønte de stortingsrepresentanter og de gode menn som under riksrådsforhandlingene anmodet kong Haakon om å tre tilbake som konge, at det fortsatt var krigstilstand? Norges krig med våpen var jo slutt.

Det ble fortalt dem som ble dømt under oppgjøret etterpå at de måtte ha skjont at det fortsatt var krig. Det faktiske forhold er at ved den absolutte kapulasjon i Trondheim 10. juni 1940 var Norge som stat trådt ut av den militære krig - uten at det dermed var sluttet fred med Tyskland.

Det er ingen grunn til å tvile på, bl.a. på grunn av det man senere har fått vite om forholdet mellom Terboven og Quisling, at Quisling gjorde hva han kunne for å beskytte norske interesser overfor okkupasjonsmakten. Gervik skriver: Dette hadde sin riktighet i mange tilfeller, men vi vet ikke

hvorvidt en nøytral administrasjon med tillit i folket kunne ha oppnådd like mye.

Gerviks bok er et imponerende verk. Men fra leser-synspunkt ville det vært en fordel om den f.o.m. side 211 var blitt strammet inn en del, bl.a. fordi det er her den endrer karakter fra analyse til mer for-svarsskrift. Men fremstillingen er hverken sutrende eller anmassende. Her er klar tale. Anbefales krevende historieinteresserte.

Selv om det er mange som med Odvar Nordli i et radio-intervju synes det var galt det frontkjemperne gjorde, så burde man også, som han, si at etter så lang tid bør det være mulig å glemme.

Major Einar Sagen, som ingen kan beskyldes for å ha sveket, skrev i pamfletten "Statsminister Nygaardsvold" i 1946: "Og hadde eg vore krigsminister, ville eg ha godkjent desse karane. For dette er harde hausar og krigarar. Det er folk som hev lukta krut og ført krig i 30° kulde. Og det er krigarar den norske heren treng."

La oss håpe at det ikke lenger finnes noen kommunistisk fare som den de stilte opp mot og mange av dem ofret livet i kampen mot. Ingen kan frakjenne dem mot og idealisme.

Med lov skal ...

(Forts. fra side 7)

anføres som lovgivningsgrunnlag. Heller ikke kan det bli tale om konstitusjonell nødrett.

I Haalandsaken (se Retts-tidende 2/45) opplever vi det eiendommelige at høyesterettsdommerne viker tilbake for å gi en definisjon av begrepet konstitusjonell nødrett. Dommer Schelderup nøyter seg med å uttale:

«Å gå nærmere inn på hvor langt denne Kongens anordningsmyndighet i krigsårene strekker seg finner jeg ved denne anledning ikke nødvendig.» Førstevoterende er også på vikende front:

«Jeg anser det upåkrevd å gå inn på spørsmål i sin alminnelighet i hvilken utstrekning folkeretten setter skranker for en fordreven regjeringens lovgivning, gjeldende for det av fienden okkuperte hjemland.»

Jfr. her professor Carl Aug. Fleischer i «Hovedpunkter i folkeretten» s. 181:

«Det alminnelige synspunkt i folkeretten er at okkupasjonsmakten anerkjennes som den faktiske innehaver av statsmyn-

digheten i området. Okkupasjonsmakten skal derfor utøve de tiltak som er nødvendige fordi de ordinære myndigheter er satt ut av spillet.» (Forfatterens understreking)

Her melder seg et spørsmål: Kan myndigheter som ifølge folkeretten er satt ut av spillet og ikke lenger er faktisk innehaver av statsmyndigheten, drive lovgivningsmyndighet?

En fylldig og objektiv beskrivelse av begrepet konstitusjonell nødrett er gitt av professor Jens Arup Seip i «Lov og Rett» s. 20-21/1965. Dr. Seip skriver bl.a.:

«Statsrettslig sedvanerett vil si akkumulerte politiske avgjørelser, og norske rettslære har vært overordentlig villig til å opphøye en kort sedvane til gyldig statsrett.

Denne beredvillighet til å legitimere den politiske handling når et høydepunkt i læren om at det i Norge eksisterer en uskrevet «konstitusjonell nødrett. Nødrettsbegrepet danner det ytterste punkt i den frirettslige tendens i norsk statsrettslig teori; her er operasjonen med juridiske tankefigurer drevet til grensen - jeg ville si; ut over grensen for hva de kan tåle ...

Ordet «nødrett» er en eufemisme (mildnende omskrivning) og et typisk kamouflerende uttrykk. Det er bare i sin språklige form det ligner på de ekte juridiske tankefigurer. Å handle nødrettslig vil si å handle uten hensyn til lov, - handle utenrettslig. Det er med andre ord tale om en naken politisk akt, utført som i et rettsstomt rom.

Begrepet nødrett kunne tenkes å være nyttig dersom det var mulig å gi en brukbar avgrensning av de handlinger det skulle dekke, men i så fall var ordet i virkeligheten unødvendig ...

En nasjon kan ikke være i nød på samme måte som en person. Analogi mellom et samfunn og en person er alltid bare billedlig tale, og den er fruktbar på feiltolkning ...

Norsk rettsvitenskaps teori om en forfatning bygget på en grunnlov som radikalt lar seg endre ved sedvane, og teorien om lovligheten av brudd på denne sedvanemessig tilblitte forfatning, illustrerer på frapperende måte juristenes strev for å komme politikerne imøte, og trekke om ikke annet så en skjorte ned over dem. De rettslære synes å ha en uimotståelig uvilje mot å se Keiseren uten klær.»

Jeg fatter ikke at noen kan ha mage til å skrive Arbeiderpartiets historie i Norge som en solskinnshistorie om de skjønne, gode mot de rike slemme klassefiender. Ettertidens historikere vil se hva det var: Grådige have-nots mot forskremte haves: «Hvor kan

vi slå til og plyndre med skattlegging eller (som i Lenins Sovjetparadis) med likvidering hurtigere?» - Jeg var NKP-medlem til 1964.

Hva sier de russiske skyldige kommunister i dag? Foran meg ligger ei avisfille, ikke rare sakene etter velmaktsdagene. Det er Leve 77, oktobernummeret av «Glasnostj» (de klamrer seg til begreper som «demokrati» og «ordet fritt» for å få utkomme i det hele tatt). «Proletarer i alle land, foren dere!» Tre nydelige blomster, deres nye emblem, likesom Gro Harlem Brundtlands partiemblem i dag (den røde hammer er jo tatt bort). Over hele forsiden skriver deres nye guru med krigsmedalje på brystet: «Vi behøver ikke skamme oss over en eneste etappe av Sovjet-statens liv og virke.» Den medaljeprydde Oleg Sjenin vet det er upopulært, men han anbefaler at det nye kommunistpartiet går under jorden, som før 1917, og begynner på nytt. Han har tre målsettinger: 1. SSSR gjenopprettes med gamle erobrede grenser. 2. Rustningsindustrien opp igjen. 3. «Styrking av de væpnede styrker, garantere de væpnede styrkers sikkerhet og deres selvstendige politikk» (min uthevelse, A.R.). Sjenin gleder meg meget ved å klage over at den russiske arbeiderklasse ikke lenger på noen måte kan påregnes som støtte for

kommunistpartiets politikk. Men han håper på støtte fra vitenskapsmenn og ingeniører fra den gamle høy-teknologiske rustningsindustri. Hele artikkelen er som en gravtale.

Og en gravtale er denne min artikkel for Folk og Land: La oss begrave stridsøksen, venner! Jeg vet ikke hvem av oss som var mest naive i 1940-1945, dere som ville dø for Ola Nordmann mot de hjernevaskede hordene fra øst, eller vi som gjorde alt vi kunne, ja risikerte livet, for å hjelpe denne Stalin så langt innover Europa som vel mulig for å knuse så mye som mulig tyskerne. De sistnevnte var vel litt for intelligente og arbeidsomme for oss i alle år? «Forbannet være amerikanere, tyskere og jøder» lyder slagordet over hele den fattige verden i dag. Mindreverdighetskompleks heter på russisk: Kompljeks nje-polnotsennost: Ordet forklarer alt.

GODT NYTT ÅR!

Arne Roll

Telefon 095 34 6 57 14 771
(Spania)

Britene i Norge ...

(Forts. fra side 12)

heim i forsvaret av det nordlige Norge. Den dårlige planlegging av hele kampanjen i Norge og britenes lave tiltro til norske militære og politiske ledere øket vanskene. Overfor

det tyske angrepet på Norge ville England aldri kunnet yte motstand. Derfor valgte de ikke å gripe inn. Tap i forbindelse med et sjøslag om Norge ville blitt for dyrt både mannskaps- og ut-styrsmessig til at det ville lønne seg. Derfor avsto de fra et engasjement! England har aldri i historien frivillig inngitt seg i sjøslag med mindre de hadde materiell overlegenhet.

Vi som har lest og studert norsk historie fra felttoget i Norge vet hvor kampvillige både England og Frankrike var og hva de kunne utrette. (Ref. angrepet på Bjerkvik i mai 40 og tilbaketrekking av britiske og franske tropper etter at 6. divisjon med støtte av engelske og franske tropper faktisk hadde nedkjempet Dietls elitetropper, men før Dietl hadde kapitulert. Hadde britene etterlatt seg ammunisjon og utstyr, ville 6. divisjon virkelig kunne tvunget Dietl til overgivelse. At den norske overkommando senere måtte ha kapitulert for Tyskland er en annen sak, men det er da et spørsmål om en hadde vært nødt til å avstå hele landet til tyskerne?)

Parr Nyquist skriver i svarbrevet at det tok England og USA fire år før de hadde bygd opp en krigsmaskin sterk nok til å nedkjempe Tyskland i Europa. Det er en sannhet med modifikasjoner. Det var snarere russernes innsats av mannskap og USAs våpenindustri som gjorde det mulig å invadere Europa. Tysklands industri klarte ikke å produsere nok krigsmateriell til å fortsette kampene og innbyggerne var krigstrette, derfor gikk det som det gikk. Dertil kommer bombetoktene som ble ødeleggende, og at Tysklands allierte Italia ble til mere bry enn nytte. Ansvaret for forsvaret av Europa ble liggende på Tyskland, noe som ble for tungt for Tyskland.

Summa summarum er både Riste og Parr Nyquist typiske eksempler på norsk historisk skriving om krigen. En forfalskning som har pågått i 50 år, og som i dette år vil kulminere med et jubileum hvor «helter» og jøssinger vil hylle seg selv for en stor innsats og takke et sveikefullt England!

Å snakke om et sveikefullt England er som å banne i kirken for «gode» nordmenn. De er flasket opp på løggen om Englands hederlighet og at alt stygt og umenneskelig kommer fra Tyskland. Glemte har en i Norge det svik vi har vært utsatt for fra England, glemt har en også Ibsens Terje Vigen og ordet prison, glemt er Bodø-saken og glemt er også Navigasjonsaksjonen som hindret fri handel og trafikk med varer fra britiske kolonier. Vår historie forteller at ordet prison

BOKTJENESTEN

Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo. Telefonbest.: 22 56 10 34

..... eks. QUISLINGS FORSVARSTALE , innbundet	kr. 100,-
..... eks. QUISLINGS FORSVARSTALE , heftet	kr. 45,-

Serien "SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN":

..... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
..... eks. Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
..... eks. Odd Melsom: Fra kirke- og kultur- kampen	kr. 50,-
..... eks. Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt	kr. 50,-
..... eks. ALLE 4 BIND:	kr. 150,-
..... eks. A. I. Bru: Her er London	kr. 50,-
..... eks. Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren 1942	kr. 15,-
..... eks. Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller ...	kr. 25,-
..... eks. Chr. Christensen: Den andre siden	kr. 50,-
..... eks. Arne Stornes: Skrift om vår nære historie	kr. 50,-
..... eks. Sundra Sand: Hva er Kristen Samling? ..	kr. 5,-
..... eks. Sundra Sand: Noen enindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager ..	kr. 5,-
..... eks. Dr. jur. Gustav Smedal: Patriotisme og landssvik	kr. 50,-
..... eks. Bjørn Vardaas: Grunnlovsbrudd og retts- oppgjør	kr. 30,-
..... eks. Roald A. Nielsen: "Solbris Ohoi!"	kr. 50,-
..... eks. Anna Kientopf: Det fredsfiendtlige trauma	kr. 50,-
..... eks. Sigurd Senje: Glemt soldat	kr. 75,-
..... eks. Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år	kr. 168,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskudsbetaling til:
Postgiro 0807-5.15.02.89. Bankgiro 6063.05.00926 eller
ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

var hatet i Norge i forrige krigsutbruddet i 1939. Vi som århundrede og vi kjenner be- vet dette og tør si det, er i retningene om sjøfolkene som mindretall. De andre som vet ble sjanghaiet til tjeneste på og ikke våger å si det, er redde britiske skip under uverdige for å bli kjent som antibritiske. forhold. Vi kjenner også den Det er nesten like galt som å bli uverdige tonnasjeavtalen ved kalt nazist og fascist.

Østfronten og post

Advokat Karl U. Sanne arbeider med en fremstilling av frontkjempernes posthistorie. For å få best mulig oversikt over postbehandlingen, postrutene og stemplene som ble benyttet spesielt for de norske enhetene, trenger han fotostatkopier av for- og baksider av konvolutter avsendt fra nordmenn på Østfronten. Om ønskes kan navn dekkes over.

Studiet gjennomføres i regi av "Arbeidsgruppe for Krigs- og feltpost i tilknytning til Norge", hvor Sanne leder en undergruppe: "Post til/fra frivillige på Østfronten". Arbeidsgruppen støttes av Norsk Filatelistforbund. Kopier og evt. henvendelser kan gjøres direkte til:

Advokat Karl U. Sanne, "Jounkershaft", L-7481 Tuntange, Luxembourg.

En tilsvarende bok om de norske på alliert side er ferdig og kan lånes på INO's bibliotek.

VENNEGAVER

TIL "FOLK OG LAND"

Vi kvitterer denne gang for
tilsammen kr. 12.020,-.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

I. T., Hosanger	kr. 800,-	O. E. N., Hunndalen	kr. 440,-
H. J., Oslo	kr. 50,-	A. O., Argentina	kr. 250,-
E. B., Stavanger	kr. 100,-	H. N., Hurdal	kr. 140,-
P. K., Tjøme	kr. 2.000,-	E. B., Dokka	kr. 200,-
O.K., Kristiansand	kr. 100,-	J. S., Sarpsborg	kr. 200,-
T. N., Nesttun	kr. 200,-	O. H., Oslo	kr. 340,-
F. S., Stavanger	kr. 340,-	H. S., Rømskog	kr. 800,-
A. S., Vesterøy	kr. 250,-	J. T., Brandbu	kr. 300,-
K. S., Sigdal	kr. 250,-	K. B. R., Moljord	kr. 100,-
J. K., Oslo	kr. 600,-	U. B., Ingelberg	kr. 50,-
O. N., Sverige	kr. 400,-	E. M., Fåvang	kr. 140,-
H. N. R., Dokka	kr. 100,-	K. L. H., Namsos	kr. 100,-
S. S. K., Eidanger	kr. 500,-	J. H., Tomter	kr. 50,-
J. R. Ø., Sarpsborg	kr. 50,-	A. N., Porsgrunn	kr. 1.100,-
E. A., Danmark	kr. 100,-	R. S., Utøy	kr. 140,-
M. A., Dovre	kr. 50,-	T. R., Hell	kr. 100,-
J. B., Ski	kr. 100,-	J. S., Gran	kr. 140,-
T. F., Røn	kr. 90,-	A. N., Lillehammer	kr. 100,-
O. J., Nedenes	kr. 200,-	K. T., Tyskland	kr. 130,-
A. N., Grimstad	kr. 260,-	H. A., Eidanger	kr. 100,-
A. B., Båstad	kr. 100,-	J. S., Halden	kr. 100,-
P. U., Utøy	kr. 160,-	R. W., Jaren	kr. 100,-
A. H., Lena	kr. 100,-		

Forsoning, et behov? Eventuelt for hvem?

Vi har ved flere anledninger gitt uttrykk for at vi gjerne tar imot en utstrakt hånd. Senest i «julenummeret» berettet vi om et møte med stortingsmannen som fortsatt spurte hvorfor. Arne Roll har en heidundrende 50-årsrefleksjon i dette nummer. Hans hånd er forlenget mottatt. Vi har ikke bedt hverandre om tilgivelse. Det som skal tilgis, har vi forlenget gjort opp med oss selv, og vi kan møte hverandre med respekt og åpent blikk. Den gode vilje og de edle motiver møtes uten store fakter.

To iherdige skribenter som gjennom ytringer i denne og andre aviser har gitt klare «signaler» om det meste, har begge sendt oss innlegg under tittel Forsoning, med spørsmålsteget.

Forsoning?

Takk, «Skallagrim», for artikkelen «Statskupp og grunnlovsbrudd». Det gir håp, når yngre mennesker setter seg så grundig inn i samtidshistorien - og våger å gi almeheit del i det de finner!

Mitt korte innlegg i nr. 7, hadde som overskrift bare ordet «Forsoning». Tilføyelsen «på salg», er gjort av redaksjonen. En slik tilføyelse kan føre til misforståelser. Meninga er jo ikke at vi på noen måte skal kjøpslå med våre bødler -, det er ikke tale om kjøp og salg! Det er tale om en erkjennelse av at det såkalte «rettsoppgjøret» slett ikke var noe rettsoppgjør, men en politisk utrensning. Ofrene for en slik utrensning er ikke landssvikere i straffelovens forstand. Det er derfor ikke på noen måte urimelig å kreve at offentlige myndigheter og offentlige media nå, nærmere 50 år etterpå, holder opp med å slynge ut denne beskyldning, og dermed stempler en stor folkegruppe som kriminelle. Det har vi nemlig aldri vært, og det veit «de gode» svært godt!

Trygve Engen

Forsoning?

Aldri i livet! Jo, kanskje hvis Stortinget stryker landssvikstempelen på oss.

Først i 1947 godkjente Stortinget den grunnlovstridige Landssvikanordningen. Tenk om Stortinget hadde underkjent den. - For et kaos det ville blitt. Milliardkrav fra titusner NS-folk som allerede var dømt som landssvikere og sittet i fengsel i to år. Mange dømt til døden og skutt. Justismord en gros.

Vi «gammelnazister» skal snart dø, men vi har etterkommere. Og det blir stadig flere.

O. Nygaard
(Landssvikdømt 18 år gammel)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15. Telefon: 22 56 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.

Britene i Norge i 1940

Av Skallegrim

I Aftenposten for 1.12. har historikeren Olav Riste en kronikk som berører dette tema. Finn Parr Nyquist fra Oslo har i et motinnlegg 30.12. stilt seg tvilende til en del utsagn hr. Riste kommer med i kronikken vedrørende England kapabilitet til å delta i forsvaret av Norge i april 1940.

Det både, Riste og Parr Nyquist, glemmer er at England ikke hadde noen rett eller plikt til å forsvare Norge ved et eventuelt angrep. Vi, Norge, hadde nemlig ingen militæraftale med landet og følgelig ingen allianse, og kunne ikke vente at noen andre skulle forsvare vårt lands nøytralitet. At regjeringen Ny-gaardsvold eventuelt ønsket og ba om hjelp kan være mulig, men i så fall var dette noe regjeringen ikke har informert allmennheten om etter krigen. Dette som en formalitet.

Sannheten er imidlertid at England prøvde å komme tyskerne i forkjøpet ved at de lenge hadde planlagt en invasjon i Narvik sammen med Frankrike. Denne invasjonen skulle foretas for å hindre den svenske malmeksport til Tyskland og forverre forholdet mellom Frankrike og Tyskland. (Ref. Utenriksminister Reynards dagbøker, franske og britiske dokumenter fra krigen og en rekke andre kilder.)

England hadde i lang tid hatt tropper liggende klare for en invasjon av Norge. Dessuten hadde britene i lengere tid hatt en agent, Oberst Malcom Munthe, boende på et hotell i Stavanger, og derfra hadde agenten sendt meldinger om den militære aktivitet i området. Planene for invasjonen gikk under kodenavnet R4. Invasjonen skulle omfatte følgende byer:

- Stavanger med Sola flyplass, Bergen og Trondheim. (Operation «Stratford»)
- Narvik og eventuelt fremstøt mot svensk område. (Operation «Avonmouth»). Leder General Mackesy.
- Angrepet av Narvik skulle starte den 10. april, men før dette skulle Nordske kysten fra Stad til svenskegrensen minelegges.

Aksjon R4 startet med at skip forlot England den 4. og 5. april. Den 7. og 8. april ble landgangstropper tatt ombord i krigsskipet «Firth of Forth». Mineleggingen av kysten ble gjennomført etter planen.

Da admiralitetet mottok meldingen om tyske krigsskip som var observert, var det ingen som trodde at disse skulle til Norge. Tyskerne kom med andre ord britene i forkjøpet med sin invasjon. Britene avsto fra å gå i land da de oppdaget at landet var besatt, fordi de kom etter tyskerne og var redd for at tapene ville bli for stort. Norge skal være glad vi ble okkupert av tyskerne og ikke av britene. Tyskerne hadde da nemlig startet en helt annen krig enn den vi fikk oppleve. De britiske tropper var ikke forberedt på et forsvar av landet. Det er en av årsakene til at de var til dårlig hjelp for oss da de kom! Britene var utrustet til å voldta et forsvarsløst land, ikke forsvare det. Dessuten var det kaos med henblikk på utstyret soldatene skulle ha med seg.

Etter krigen uttalte utenriksminister Koht at han før 9. april mest fryktet en invasjon fra England. Dette underslår Riste og Parr Nyquist i deres iver etter å opprettholde løgnen om besettelsen av Norge og «vennen» England.

Englands og Frankrikes aksjon mot Norge strandet på dårlig planlegging og liten interesse fra England til å bruke militære styrker i et land som var styrt av politikere som etter deres mening var kommunister og et land de ikke stolte på (Se Francois Kersaudy: «Vi stoler på England» + et utall franske og britiske militære og departementale dokumenter fra tidsrommet 1. sep. 39 til 7. juni 40. I tillegg kan en nevne Gen. Ruges selvbiografi utgitt etter hans død, og en rekke andre bøker skrevet om dette tema. Parr Nyquist prøver etter beste evne å forsvare Englands dårlige innsats i forsvaret av vårt land. Ja, hva gjør en ikke for å opprettholde en 50 år gammel løgn? Alle som kjenner historien vet at Englands planlegging av kampanjen i Norge var basert på å landsette tropper i Narvik som skulle «hjelpes» Finnland i deres kamp mot Englands senere

allierte, Sovjet. Finnene kapitulerte imidlertid før kampanjen kunne effektueres, men på tross av dette var britiske tropper og militært utstyr blitt innlastet og utskipet med henblikk på en aksjon i Norge. Da aksjonen måtte omlegges klarte ikke britene å få innlastet utstyr og soldater i riktig rekkefølge, noe som for Norge fikk fatale følger. Vedrørende hr. Parr Nyquists påstand om at en måtte ha luftherredømme for å kunne bekjempe tyskerne i Sør-Norge er dette en sannhet med modifikasjoner. Ingen norsk flyplass var i en slik tilstand at de kunne brukes effektivt i den pågående krigen før langt ut i mai måned. Dette selv om tyskerne bare skulle tanke bensin på flyene de måtte sette inn. Tyskerne hadde luftherredømmet i Norge bare fordi den norske regjering ikke hadde ordnet sitt forsvar, men stolte på en «forutseende» utenriksminister og en antimilitær regjering. (Ref. Fr. Monsen uttalelse på DnAs landsmøte i januar 1930 da han sa om forsvaret:

«Det har alltid vært enighet innen vårt parti om man skulle søke å gjøre den borgerlige hær ubrukbar». Det er ikke behøvelig her å trekke frem den forsvarspolitikken DnA gikk til valg på i 1936.)

De britiske tropper som ble landsatt i Åndalsnes var så elendig rustet og forberedt på en krig at de måtte erstattes ved Tretten av krigstrette og like dårlig forberedte nordmenn. Det står stor respekt av de norske troppers innsats i forsvaret av landet etter 9. april. Dette er uttrykt av mange historikere og høyere militære, både norske og tyske. (Ref. O.H. Langlands to bøker, Arneberg og Hosars «Vi dro Nord», og en rekke andre).

At den britiske admiral Philip Vian i sin bok «Action this day» prøver å unnskyldes England i forbindelse med krigen i Norge får stå for hans regning. Historisk er en nå enig om at mr. Vians påstand er gal!

Vedrørende Parr Nyquists påstand angående gjenerobringen av Trondheim så viser jeg i første omgang til Kersaudys bok, men også til den kjensgjerning at den engelske militære ledelse i Norge ikke forsto viktigheten av Trond-

(Forts. side 11)